

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ เรื่อง รำวงมาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ(นาฏศิลป์) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ โดยเรียงตามลำดับดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ
3. รำวงมาตรฐาน
4. แผนการจัดการเรียนรู้
5. ดัชนีประสิทธิผล
6. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ดังนั้นกิจกรรมศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ และสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 182)

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 8) ได้กล่าวว่า การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางสมอง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียน

เรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะวิธีทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระ ประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ

1.1 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

1.1.1 สาระที่3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 1 มาตรฐานการเรียนรู้ที่ ศ 3.1

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1.อธิบายอิทธิพลของนักแสดงชื่อดังที่มีผลต่อการโน้มน้าวอารมณ์หรือความคิดของผู้ชม 2.ใช้นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครในการแสดง	1.1 การปฏิบัติของผู้แสดงและผู้ชม 1.2 ประวัตินักแสดงที่ชื่นชอบ 1.3 การพัฒนารูปแบบของการแสดง 1.4 อิทธิพลของนักแสดงที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้ชม 2.1 นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครในการแสดง 2.2 ภาษาท่า และการตีบท 2.3 ท่าทางเคลื่อนไหวที่แสดงสื่อทางอารมณ์ 2.4 ระบายเบ็ดเตล็ด 2.5 รำวงมาตรฐาน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	3. แสดงนาฏศิลป์และละครในรูปแบบ ง่าย ๆ	3.1 รูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ 3.2 นาฏศิลป์ไทย 3.3 นาฏศิลป์พื้นบ้าน 3.4 นาฏศิลป์นานาชาติ
	4. ใช้ทักษะการทำงานเป็นกลุ่มใน กระบวนการผลิตการแสดง	4.1 บทบาทและหน้าที่ของฝ่ายต่าง ๆ ใน การจัดการแสดง 4.2 การสร้างสรรค์กิจกรรมการแสดงที่ สนใจโดยแบ่งฝ่ายและหน้าที่ให้ชัดเจน - หลักในการชมการแสดง
	5. ใช้เกณฑ์ง่าย ๆ ที่กำหนดให้ใน การพิจารณาคุณภาพการแสดงที่ชม โดยเน้นเรื่องการใช้เสียงการแสดงท่า และการเคลื่อนไหว	

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาไทยและสากล

ตารางที่ 2 มาตรฐานการเรียนรู้ที่ ศ3.2

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการ เปลี่ยนแปลงของนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พื้นบ้านละครไทยและละคร พื้นบ้าน 2. บรรยายประเภทของละครไทยใน แต่ละยุคสมัย	- ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของ นาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พื้นบ้าน ละครไทย และละครพื้นบ้าน - ประเภทของละครไทยในแต่ละยุคสมัย

สรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่
ที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานในการแสดง

นาฏศิลป์ เช่น นาฏศัพท์ภาษาทำนาฏศิลป์ และร่างมาตรฐานอันเป็นพื้นฐานสำคัญและเป็นหนทางนำไปสู่การเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องราวของนาฏศิลป์ต่อไป ซึ่งถ้านักเรียนมีความเข้าใจในเรื่องร่างมาตรฐานก็จะเกิดความสุขและความสนใจในนาฏศิลป์ไทยมากขึ้น

2. กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 25) การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน

ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่างๆอันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย

2.1 ทักษะปฏิบัติ

ทักษะปฏิบัติเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของผู้เรียนด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องรู้จักความหมาย หลักการและวิธีการที่สำคัญ ๆ ดังนี้

2.1.1 พฤติกรรมด้านทักษะพิสัย

พิชิต ฤทธิรัฐ (2545 : 40-42) พฤติกรรมด้านทักษะพิสัยเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถเชิงปฏิบัติการซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบการใช้งานของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกายที่ต้องอาศัยการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อของการทำงานของระบบประสาทต่างๆ ซึ่งเป็นหน่วยสั่งการ เช่น การเคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ในการทำกิจวัตรประจำวัน เล่นกีฬา เล่นดนตรี หรือกิจกรรมอื่น ๆ หากนักเรียนได้ฝึกฝนการทำงานของกล้ามเนื้อและระบบประสาทให้มีการประสานสัมพันธ์กันย่อมก่อให้เกิดความชำนาญหรือทักษะในการปฏิบัติงาน การจำแนกพฤติกรรมด้านทักษะพิสัยนี้มีหลายกลุ่มความคิดแต่นำเสนอแนวทาง ดังนี้

แบ่งลักษณะของพฤติกรรมตามพัฒนาการทางด้านทักษะพิสัยออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. ขั้นเลียนแบบ (Imitating)

2. การทำโดยยึดแบบ (Patterning)
3. การทำด้วยความชำนาญ (Mastering)
4. การทำในสถานการณ์ต่างๆ ได้ (Applying)
5. การแก้ปัญหาได้โดยฉับพลัน (Improvising)

แบ่งลักษณะพฤติกรรมในเรื่องทักษะการเคลื่อนไหวแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ

1. ทักษะการเคลื่อนไหวทั้งร่างกาย (Gross Bodily Movement) เป็นความสามารถที่จะใช้วัยวะบางส่วนที่ไม่ซับซ้อนในการเคลื่อนไหวอย่างคล่องแคล่ว จำแนกเป็น
 - 1.1 การเคลื่อนไหววัยวะส่วนบน
 - 1.2 การเคลื่อนไหววัยวะส่วนล่าง
 - 1.3 การเคลื่อนไหววัยวะทั้งสองส่วน
 2. ทักษะการเคลื่อนไหวที่ต้องใช้ประสาทรวมๆ กัน เป็นความสามารถที่จะใช้การประสานสัมพันธ์กันของระบบประสาทต่างๆ จำแนกเป็น
 - 2.1 การเคลื่อนไหวของมือและนิ้ว
 - 2.2 การประสานระหว่างมือตา และเท้า
 - 2.3 การประสานระหว่างมือ ตา และหู
 - 2.4 ทักษะการเคลื่อนไหวอื่นๆ ของ มือ เท้า ตาและหู
 3. ทักษะการสื่อสารโดยใช้ท่าทาง (Non- verbal Communication Behaviors) เป็นการแสดงออกเพื่อสื่อความหมายกับคนอื่นด้วยวิธีดังนี้
 - 3.1 การแสดงสีหน้า
 - 3.2 ท่าทาง
 - 3.3 การเคลื่อนไหวทั้งร่างกาย
 4. ทักษะพฤติกรรมทางด้านภาษา (Speech Behaviors) เป็นความสามารถที่แสดงออกทางด้านภาษาด้วยวิธีดังนี้
 - 4.1 การออกเสียง
 - 4.2 การสร้างเสียงและคำ
 - 4.3 การเปล่งเสียง
 - 4.4 การประสานระหว่างเสียงและท่าทาง
- สุพิน บุญชูวงศ์ (2544 : 32) ให้ความหมายทักษะว่า คือความสามารถในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่วถูกต้อง และมีประสิทธิภาพเน้นในเรื่องการ

เคลื่อนไหวร่างกาย การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อและระบบประสาท ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนทั่วไปมักมองข้ามความสำคัญของทักษะไป การสอนทักษะก็คือ การที่นักเรียนใช้ร่างกายทำสิ่งต่าง ๆ เช่น ทำงาน เล่น แต่งตัวและทำงานบ้าน ทักษะนี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เรามีงานอดิเรกและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ธรรมชาติของงานทุกประเภทต้องอาศัยทักษะทั้งสิ้น มีผลการวิจัยยืนยันว่า เด็กที่มีทักษะในการใช้ร่างกายจะเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่น และเป็นที่ยอมรับของเพื่อนฝูง ทั้งยังเป็นผู้ที่เรียนเนื้อหาวิชาได้ดีอีกด้วยขั้นต่างๆ ของการเรียนทักษะมี 3 ขั้น คือ

1. ขั้นความรู้ เป็นขั้นที่นักเรียนจะต้องพยายามศึกษาให้เข้าใจว่าขั้นต่างๆ ในการปฏิบัติทักษะนั้นกระทำอย่างไร

2. ขั้นลงมือปฏิบัติ จนกระทั่งไม่มีความผิดพลาด

3. ขั้นเพิ่มพูนความชำนาญจนถึงขั้นทำได้โดยอัตโนมัติ เป็นขั้นที่ทำได้รวดเร็ว

และถูกต้อง

ศรีมงคล เทพเรณู (2548 : 35) ให้ความหมายว่า ทักษะหมายถึง ความสามารถ ความนิชานาญ และความคล่องแคล่วว่องไวซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลได้เรียนรู้ที่จะทำด้วยความรวดเร็ว แม่นยำถูกต้อง ซึ่งอาจจะเป็นทางร่างกาย หรือสมองในระยะที่รวดเร็ว เช่น ความสามารถในการคิดเลข การวาดภาพเร็ว

แกร์ริสัน (Garrison. 1972 : 640; อ้างอิงมาจากอาภรณ์ ใจเที่ยง.2550 :66) ให้ความหมายว่า ทักษะเป็นแบบของพฤติกรรมที่กระทำไปด้วยความราบเรียบ ถูกต้อง รวดเร็ว และแม่นยำ ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาความสามารถของตน

สรุปได้ว่า ทักษะปฏิบัติ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนปฏิบัติจนเกิดทักษะ โดยเริ่มจากการรับรู้รูปแบบที่เป็นพื้นฐานไปจนถึงการประยุกต์ และการสร้างสรรค์ตามลำดับ วิชานาฏศิลป์เป็นวิชาที่ต้องฝึกฝนทักษะที่มีต้นแบบ ขั้นตอนการปฏิบัติ เท่าที่ปรากฏในเอกสาร ตำราต่าง ๆ อาจมีข้อแตกต่างกันไปบ้าง แต่ยังคงมีเค้าโครงหลักๆ ดังนี้

2.1.2 หลักและวิธีการสอนทักษะ

ได้มีหน่วยงานได้กล่าวถึงหลักและวิธีสอนทักษะไว้ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 37-39) เสนอว่า การเรียนการสอนแต่ละครั้งจะมีองค์ประกอบผสมผสานกันทั้งในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย แต่การสอนทักษะต่างๆเช่น ทักษะการสื่อสารเป็นการสอนที่มุ่งเน้นในด้านทักษะพิสัย ซึ่งต้องอาศัยการสร้างให้เกิดความชัดเจนในตัวทักษะให้เห็นเป็นขั้นตอนที่ปฏิบัติได้ง่ายและผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติในสถานการณ์ใกล้ตัว

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 11) ให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติว่า ขึ้นอยู่กับภาวะของผู้เรียน ปรัชญาของสถานศึกษา การสอนแต่ละเรื่องต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียน เป็นสำคัญ จึงได้กำหนดสาระหลัก คือ สาระนาฏศิลป์ การปฏิบัติกิจกรรมนาฏศิลป์ที่เหมาะสม กับวิชาการเรียนการสอนมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 รับรู้รูปแบบ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ ที่เป็นพื้นฐานการปฏิบัติ ให้แก่ผู้เรียน โดยเริ่มต้นจากให้ผู้เรียนเข้าใจรูปแบบของนาฏศิลป์ ที่ผู้เรียนจะฝึกปฏิบัติ และมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานของการปฏิบัตินาฏศิลป์ก่อน

ขั้นที่ 2 ทำตามแบบ เมื่อผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบ และพื้นฐาน ทางนาฏศิลป์แล้ว โดยยึดผู้สอนเป็นต้นแบบหลัก ให้ผู้เรียนเลียนแบบ ปฏิบัติตามทีละขั้นตอน เริ่มฝึกจากการฝึกหัดท่านาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ ตั้งแต่ต้นทีละท่า แล้วจึงให้ฝึกหัดรำ ตาม ตั้งแต่ต้นจนจบ เป็นการฝึกหัดทีละท่า และฝึกอย่างต่อเนื่อง

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติได้เอง หลังจากผู้เรียนฝึกหัดทักษะตามผู้สอนแล้วให้ ไปฝึกหัดเพิ่มเติมจนในที่สุด ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติได้อย่างชำนาญ ผู้เรียนปฏิบัติท่ารำด้วยความชำนาญ ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการรำของตน มีทักษะมากขึ้น สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในการ ปฏิบัติท่ารำได้ มีลีลาท่ารำที่สวยงาม และรำได้ด้วยความมั่นใจ สวยงาม

ขั้นที่ 5 การประยุกต์ เมื่อผู้เรียนมีความชำนาญมากขึ้นก็สามารถนำความรู้ และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุง พัฒนาการรำของตนเอง และนำหลักการไปใช้ ในชีวิตประจำวันและการแสดงได้

ขั้นที่ 6 การสร้างสรรค์ ผู้เรียนสามารถนำหลักวิชานาฏศิลป์ไปสร้างสรรค์ งานการแสดงให้สอดคล้องกับลักษณะของวัฒนธรรมท้องถิ่น และประดิษฐ์ผลงานด้านศิลปะได้ การสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจริงนั้น จัดว่าเป็นการ เรียนรู้ที่เป็นองค์รวม คือ ได้วัดความรู้ความเข้าใจ ได้ปฏิบัติจริง และได้คุณธรรมจริยธรรมไป ด้วย และสิ่งสำคัญ ต้องวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

เนื่องจากทักษะเป็นความสามารถที่คนเราไม่เคยมีมาก่อน แต่ต้องได้เรียนรู้ จนกระทั่งทำได้อย่างชำนาญ ดังนั้น การสอนทักษะจึงมี 2 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นรู้ชัดเห็นจริง เป็นขั้นตอนที่มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้ที่ทักษะเหล่านั้นมีความสำคัญและฝึกฝนให้ทำเป็นหรือทำได้อย่างไร ในขั้นตอนนี้จะใช้กับการบรรยายนำ

ประกอบการยกตัวอย่างและให้ผู้เรียนร่วมอภิปรายถึงความสำคัญและวิธีการฝึกทักษะนั้นๆ แล้ว จึงใช้สถานการณ์จำลองให้ผู้เรียนคิดและใช้ทักษะดังกล่าวหรือการสาธิตซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมได้ การสาธิตจะทำให้ผู้เรียนเห็นจริงเป็นลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจน

2. ขั้นลงมือกระทำ เป็นขั้นที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติตามที่ได้เรียนรู้มาจากขั้นแรก ในขั้นนี้ เป็นการให้ผู้เรียนฝึกทักษะ โดยการใช้บทบาทสมมติ (Role Play) หรือการซ้อมบท (Rehearsal Play) เป็นกิจกรรมหลัก ดังนั้น การฝึกปฏิบัตินี้จึงต้องฝึกให้มีทักษะในการใช้สถานการณ์จำลองหรือการสาธิต เพื่อให้ผู้เรียนเห็นจริง ขณะเดียวกันก็มีทักษะในการนำมาฝึกบทบาทสมมติหรือการซ้อมบทและการประเมินการฝึกได้

2.1.3 กิจกรรมการสอนทักษะ

1. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน ขั้นรู้ชัดเห็นจริง ได้แก่

1.1. การบรรยาย นำเป็นการนำสู่บทเรียน ให้เกิดความน่าสนใจและให้ข้อมูลหรือความรู้ที่จำเป็น ควรจะใช้เวลาสั้นๆและสิ่งที่มีส่วนร่วมจากผู้เรียน เช่น การตั้งคำถาม หรือยกตัวอย่างที่ใกล้ตัวและให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น

1.2 สถานการณ์จำลอง แบ่งได้ 2 ชนิด คือ กรณีศึกษา คือ วิทยากรตั้งเป็นโจทย์ให้ผู้เรียนคิดและแสดงความคิดเห็นว่าจะกระทำอย่างไรกับกรณีศึกษากรณีจำลอง คือ ตั้งโจทย์และแสดงการสนทนาตอบโต้กับผู้เรียนทั้งห้องซึ่งสมมติเป็นคู่สนทนา

1.3 การสาธิต มักให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเป็นคู่สนทนาคนใดคนหนึ่งหรือเป็นทั้ง 2 คน โดยจะซ้อมบทกับผู้เรียนที่ขึ้นมาร่วมสาธิตก่อน หลังจากนั้นวิทยากรจะนำบทสนทนาขึ้นกระดานหรือแผ่นใสเพื่ออภิปรายและประกอบการสนทนานั้น

2. ขั้นลงมือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นนี้แบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ

2.1 การฝึกปฏิบัติ ทำได้โดยการฝึกบทบาทสมมติเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการฝึกทักษะ โดยสมมติตัวละครและสถานการณ์ขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสมมติตนเองเป็นตัวละครตามโจทย์ ดังนั้นต้องกำหนดโจทย์ให้เห็นชัดเจนคือ สถานการณ์ บทบาทสมมติของตัวละคร 2 ฝ่าย และบทบาทของผู้สังเกตการณ์ การฝึกบทบาทสมมติอาจแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่ม 2-3 กลุ่มหรือกลุ่มย่อย 5-6 กลุ่มยังมีคนจำนวนมากขึ้นก็จะมีการเรียนรู้กันเองมากขึ้นจากการอภิปรายกลุ่มจะใช้เวลามากกว่าการฝึก

2.2 การประเมินการฝึก เป็นการช่วยกันสะท้อนความคิดว่าสิ่งที่ผู้ฝึกทักษะได้ทำไปนั้น ตรงตามขั้นตอนที่ควรจะเป็นหรือไม่ การประเมินการฝึกสามารถทำได้โดยให้ผู้เรียนประเมินกันเองในกลุ่มหรือวิทยากรกับผู้เรียนช่วยกันประเมินในชั้นเรียนหรือทั้ง 2 แบบ ในกรณี

แรก ผู้เรียนประเมินเอง วิทยากรควรกำหนดในงานให้ชัดเจนว่า จะประเมินอย่างไร เช่น “หลังการฝึกให้ผู้เรียนช่วยกันอภิปรายว่า ผู้ที่แสดงเป็นผู้ให้การปรึกษาทำได้ตามขั้นตอนหรือไม่ ผู้รับการปรึกษาดตอบสนองอย่างไร ขั้นตอนไหนที่มีความยุ่งยากในการฝึก”

3. กระบวนการปฏิบัติ มีแนวทางการจัดกิจกรรม ดังนี้

3.1 การสังเกตการรับรู้ เช่น ครุ นำผลงานจริงมา แล้วสาธิตพร้อมอธิบาย ความสำคัญวัตถุประสงค์ที่ใช้ ขั้นตอนและวิธีการทำสิ่งนั้นๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจตรงกัน อาจใช้วีดิทัศน์สไลด์ หรืออื่น ๆ ประกอบ

3.2 ทำตามแบบ ให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดให้หรือ พานักเรียนฝึกงานย่อยทีละอย่าง โดยทำตามครู

3.3 ทำเอง โดยไม่มีแบบ ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติสิ่งนั้นด้วยตนเอง โดยไม่ต้อง ฟังพาคูหรือสิ่งต่าง ๆ

3.4 ฝึกให้ชำนาญ ให้นักเรียนฝึกฝนสิ่งนั้นบ่อยๆ จนเกิดความคล่องแคล่ว ปฏิบัติการกระทำนั้น โดยอัตโนมัติ

2.1.4 ขั้นตอนการสอนให้เกิดทักษะ

ดีเซคโก (Dececco, 1974 : 272–279; อ้างอิงมาจากอาภรณ์ ใจเที่ยง, 2540 : 62) ได้เสนอขั้นตอนการสอนทักษะไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1. วิเคราะห์ทักษะที่จะสอน
2. ประเมินความสามารถเบื้องต้นของผู้เรียน
3. ขั้นตอนการฝึกฝนให้เป็นไปตามลำดับขั้นจากง่ายไปยาก
4. สาธิตและอธิบายแนะนำ
5. จัดให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 66–68) ได้ระบุถึงวิธีการสอนเพื่อให้เกิดทักษะ ดังนี้ นอกจากความคิด ความรู้ความเข้าใจ และเจตคติแล้ว ยังต้องอาศัยทักษะในการทำงาน ทักษะเป็น ปัจจัยสำคัญในการช่วยให้การทำงานคล่องแคล่ว มีประสิทธิภาพลักษณะการกระทำที่แสดงถึงการมีทักษะจะต้องประกอบด้วยทักษะ 2 ประการ คือ

1. ความแม่นยำและความรวดเร็วในการกระทำ (Accuracy and Speed)
2. ความสอดคล้องผสมผสานกัน (Co-Ordination)

จึงกล่าวได้ว่า ผู้ที่เกิดทักษะในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ย่อมกระทำสิ่งนั้น ได้อย่างชำนาญ ถูกต้อง คล่องแคล่ว และงานแล้วเสร็จได้ด้วยดี

2.1.5 ข้อควรคำนึงถึงในการสอนทักษะ

ในการสอนทักษะจำเป็นต้องคำนึงถึงข้อต่อไปนี้

1. สถานการณ์ในการฝึก ถ้าใช้สถานการณ์ที่เป็นจริงได้ก็ควรใช้สถานการณ์จริง แต่ถ้าจำเป็นต้องใช้สถานการณ์จำลองในการฝึกทักษะบางอย่าง ควรสร้างสถานการณ์ให้เหมือนสถานการณ์จริงให้มากที่สุด
2. ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ฝึกฝนในสถานการณ์หลายๆ แบบเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความแม่นยำ คล่องแคล่วในการฝึกทักษะนั้น
3. การสาธิตให้ดูก่อน หรือการให้เห็นขั้นตอนการปฏิบัติจากภาพยนตร์ เป็นการประหยัดเวลา และไม่ทำให้เกิดความเข้าใจผิด
4. ให้ผู้เรียนลงมือฝึกหัดทันทีหลังจากที่ได้ดูการสาธิตแล้ว และการสาธิตจะเสียเวลาเปล่า ถ้าไม่มีโอกาสได้ฝึกทดลองทำ
5. ผู้ฝึกทักษะต้องได้รับคำแนะนำ เพื่อปรับปรุงพัฒนาทักษะนั้น ๆ ถึงแม้ว่าผู้เรียนจะสามารถสังเกตผลที่เกิดขึ้นด้วยตนเองก็ตาม การตักเตือนชี้แนะให้เห็นข้อบกพร่อง และแนวปฏิบัติที่ยังมีความจำเป็นมาก เพราะผู้เรียนอาจประเมินผลการปฏิบัติของตนผิดพลาด
6. การให้คำแนะนำในขณะที่ฝึกหัด ผู้สอนต้องใจเย็น ไม่วิจารณ์ ไม่ดูค่า ไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดความตึงเครียด หวาดกลัว ควรช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพยายามที่จะลอง สร้างบรรยากาศให้เป็นบรรยากาศที่สบายใจ
7. ต้องคำนึงถึงช่วงเวลาฝึก การเรียนทักษะต้องฝึกให้เหมาะกับเวลา ต้องมีการเว้นช่วงเวลา ถ้าฝึกหัดต่อเนื่องอาจเมื่อยล้า หรือทำให้เกิดความเบื่อหน่ายได้

2.2 รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะปฏิบัติ

2.2.1 รูปแบบการเรียนการสอนพัฒนาทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของซิมป์ซัน

ซิมป์ซัน (Simpson, 1972 ; อ้างอิงมาจาก ทิศนา แจมมณี, 2553 : 244-245) กล่าวว่าทักษะเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อหลายๆ ส่วน การทำงานดังกล่าวเป็นการสั่งการของสมองซึ่งต้องมีปฏิสัมพันธ์กันกับความรู้สึที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัติสามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน หากได้รับการฝึกฝนแล้วจะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญ ชำนาญ การ และคงทน ผลของพฤติกรรมสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความแรง และความราบรื่นในการจัดการ สามารถสรุปขั้นตอนได้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (Perception) เป็นขั้นให้ผู้เรียนรับรู้สิ่งที่ทำ
- ขั้นที่ 2 ขั้นเตรียมความพร้อม (Readiness) เป็นขั้นการปรับตัวให้พร้อมเพื่อทำงานหรือแสดงพฤติกรรมนั้นทางด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์
- ขั้นที่ 3 ขั้นการตอบสนองภายใต้การควบคุม (Guided Response) เป็นขั้นให้โอกาสผู้เรียนตอบสนองต่อสิ่งที่รับรู้หรือให้ผู้เรียนลองฝึกลองถูกจนกระทั่งตอบสนองได้อย่างถูกต้อง
- ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ลงมือปฏิบัติจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำได้ (Mechanism) เป็นขั้นให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จและเกิดความเชื่อมั่น
- ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ (Complex Overt Response) เป็นขั้นให้ผู้เรียนฝึกฝนการกระทำนั้น ๆ จนทำได้อย่างคล่องแคล่ว ชำนาญเป็นไปอย่างอัตโนมัติ
- ขั้นที่ 6 ขั้นการปรับปรุงและการประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงทักษะการปฏิบัติให้ดีขึ้น
- ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดริเริ่ม เมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้อย่างชำนาญแล้วจะสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลายแล้วผู้เรียนจะเกิดแนวคิดใหม่ๆ เพื่อปรับใช้ตามความต้องการได้

2.2.2 รูปแบบการเรียนการสอนพัฒนาทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของแฮร์โรว์

แฮร์โรว์ (Harrow, 1972 : 96-99 ; อ้างอิงมาจากทิสนา แจมมณี, 2553 : 245-246) ได้จัดลำดับของขั้นการเรียนรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติไว้ 5 ขั้น ดังนี้

- ขั้นที่ 1 ขั้นการเลียนแบบ เป็นขั้นให้ผู้เรียนสังเกตการกระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้
- ขั้นที่ 2 ขั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง เมื่อผู้เรียนได้เห็นและบอกขั้นตอนการกระทำได้แล้วผู้เรียนจะกระทำตามคำสั่งได้
- ขั้นที่ 3 ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ (Precision) เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องกระทำสิ่งนั้นๆ อย่างสมบูรณ์
- ขั้นที่ 4 ขั้นการแสดงออก (Articulation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนมากขึ้นจนสามารถกระทำสิ่งนั้นๆ ได้อย่างสมบูรณ์อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว ราบรื่นและด้วยความมั่นใจ
- ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ (Naturalization) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถกระทำสิ่งนั้นๆ อย่างสบายๆ เป็นไปอย่างอัตโนมัติ

2.2.3 รูปแบบการเรียนการสอนพัฒนาทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวีส์

เดวีส์(Davies, 1971 : 50-56 ; อ้างอิงมาจาก ทิศนา แจมมณี, 2553 : 246-247) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติว่า ทักษะส่วนใหญ่ประกอบด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมากมีกระบวนการสอน 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสาธิตหรือการกระทำ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้เห็นทักษะหรือการกระทำในภาพรวมโดยการสาธิตให้ผู้เรียนดูทั้งหมดตั้งแต่เริ่มจนจบ

ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย เมื่อผู้เรียนได้เห็นภาพรวมของการปฏิบัติทั้งหมดแล้วผู้สอนควรแตกทักษะทั้งหมดให้เป็นทักษะย่อยและสาธิตแต่ละส่วนย่อยให้ผู้เรียนได้สังเกตและทำตามไปที่ละส่วนซ้ำ ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อยเป็นขั้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ โดยไม่มีการสาธิต หากผู้เรียนติดขัดครูผู้สอนจะคอยชี้แนะ

ขั้นที่ 4 ขั้นให้เทคนิควิธีการ เมื่อผู้เรียนได้ปฏิบัติได้ดีแล้ว ผู้สอนอาจแนะนำเทคนิควิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ดีขึ้น

ขั้นที่ 5 ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์ เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามทักษะย่อยได้แล้ว จึงให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ต่อเนื่องกันไปจนครบกระบวนการอย่างสมบูรณ์

สรุปได้ว่าทักษะปฏิบัติ คือ ความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้คล่องแคล่ว ถูกต้องรวดเร็ว แม่นยำสม่ำเสมอและงานที่ทำมีประสิทธิภาพสูง

2.3 วิธีสอนนาฏศิลป์

อมรา กล้าเจริญ (2531 : 48) ได้ระบุถึง วิธีสอนนาฏศิลป์ว่า คนตรีและนาฏศิลป์เป็นเรื่องที่แยกกันไม่ได้ ก่อนจะร่ำนักเรียนควรจะร้องเพลงได้ รู้จังหวะเข้าใจท่วงทำนองที่สอดคล้องและอารมณ์ลงไปในกาฟ้อนรำได้

อมรา กล้าเจริญ (2535 : 49-50) ได้ระบุถึงวิธีสอนนาฏศิลป์ไว้ว่า เอกลักษณะของวิชานี้เป็นวิชาทักษะการฝึกฝนที่ถูกแบบ และฝึกผู้เรียนให้มีนิสัยในการฝึกตนเองรู้จักแก้ไขเมื่อมีการฝึกที่ผิดวิธี ดังนั้นในการวางรากฐานของการสอนวิชานี้มาใช่เป็นการง่ายนัก ครูผู้สอนควรรู้จักพลิกแพลงเลือกวิธีสอนและใช้วิธีการสอนเฉพาะตน ในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อสร้างความนิยม ความรักในวิชาการและเกิดสุนทรียะกับตัวของผู้เรียนฉะนั้นการเตรียมการสอนของครูควรมีขั้นตอนตามลำดับขั้นและได้ระบุวิธีการสอนนาฏศิลป์ไว้ดังนี้

1. คนตรีนาฏศิลป์ประกอบด้วยกิจกรรมใหญ่ 4 กลุ่ม คือ กิจกรรมเน้นจังหวะ กิจกรรมการร้องเพลง กิจกรรมการฟังเพลงและกิจกรรมนาฏศิลป์ จากที่ผู้เขียนพบผู้สอนบางคน สอนทุกกลุ่ม บางคนก็แยกสอนที่ละกลุ่ม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สอน เพื่อความถูกต้อง และเหมาะสมกิจกรรมทั้ง 4 กลุ่มนี้ควรจะสอนไปพร้อมๆ กัน เช่น เมื่อจะสอนเพลงเด็กควรจะต้อง ตั้งแต่ การจับจังหวะ ร้องเพลงตามจังหวะได้ สามารถแยกชนิดของเพลงได้ และใช้ท่าทาง ประกอบเพลงได้ไม่ควรแยกสอนที่ละกลุ่ม ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความสุขสนุกสนานในบทเรียน เท่าที่ควร แต่จะเน้นกิจกรรมใดมากหรือน้อยกว่ากันให้พิจารณาจากแผนการเรียนรู้นั้นๆ

2. การสอนคนตรีนาฏศิลป์ ควรเป็นรูปแบบของการสาธิตก่อนเป็นส่วนมาก ในขณะที่เดียวกันผู้สอนอาจใช้วิธีการสอนแบบอื่นๆ เข้าผสมผสานในบางครั้ง เช่น การอภิปราย การ ใช้บทบาทสมมติ หรือแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนการสอน

3. มีลำดับขั้นตอนในการสอน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในกิจกรรมทั้งการเรียนภาคทฤษฎี และการฝึกภาคปฏิบัติควบคู่กัน

4. ในการเรียนการสอน ผู้สอนควรรหาสื่อการเรียนมาใช้ประกอบการสอน เช่น รูปภาพ เทปเพลงชุดการสอน วิทยากร บัตรคำ และเครื่องประกอบจังหวะที่ควรใช้ คือ ไม้เคาะ จังหวะฉิ่ง เป็นต้น

สมพงษ์สิงหะพล (2542 : 464-466) ได้ระบุถึงวิธีการสอนนาฏศิลป์มีแนวทางดังนี้ การสอนนาฏศิลป์ตามหลักสูตรการศึกษา ไม่ว่าจะระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษา มีจุดเน้นสำคัญคือ เพื่อให้เกิดทักษะเบื้องต้นทางนาฏศิลป์และเพื่อให้เกิด คุณลักษณะตามที่ต้องการ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงมีลักษณะแตกต่างกันไป

หลักสำคัญของวิธีสอนนาฏศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เพื่อให้เกิดทักษะ พื้นฐานด้านนาฏศิลป์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยไม่ เน้นเรื่องความชำนาญ ความเชี่ยวชาญแต่อย่างใด หลักการสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การนำเอา ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิต เพื่อเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

วิธีการ คือการเรียนรู้นิวแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับนาฏศิลป์ เป็นการศึกษาทำความเข้าใจ เกี่ยวกับนาฏศิลป์ที่เรียน เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่แจ่มชัด มองเห็นความเป็นมา และ ความสำคัญของนาฏศิลป์ที่มีต่อชีวิตของคนในสังคมที่ตนอยู่อาศัย การฝึกหัดทักษะพื้นฐาน

ทางด้านนาฏศิลป์เมื่อทำความเข้าใจเรื่องราวของนาฏศิลป์ที่จะเรียนแล้ว ผู้สอนจะให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะเบื้องต้นของนาฏศิลป์เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดเจตคติที่ดีต่อนาฏศิลป์

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า การสอนนาฏศิลป์แต่ละกิจกรรมควรเริ่มตั้งแต่ขั้นแรก คือ การฝึกจังหวะต่าง ๆ แล้วค่อยๆ เพิ่มขึ้นตอนขึ้นต่าง ๆ จนสามารถทำได้ตามกระบวนการทางนาฏศิลป์ การปลูกฝังที่ละชั้นจะช่วยให้เกิดความแม่นยำและมีทักษะขึ้น โดยการขยายกิจกรรมออกไประหว่างปฏิบัติกิจกรรมจะต้องคำนึงถึงลักษณะนิสัยอันดีหลายๆ ด้าน เข้ามาประกอบในกิจกรรมด้วย เช่น ขอมรับในความสามารถของผู้อื่น และกล้าแสดงออกในด้านความสามารถเฉพาะบุคคล การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การทำงานเป็นกลุ่ม ฯลฯ

2.3.1 ความมุ่งหมายของการเรียนนาฏศิลป์

อมรา กล้าเจริญ (2531 : 3) ได้ระบุถึงความมุ่งหมายในการเรียนนาฏศิลป์ไว้ว่า

1. เพื่อเป็นการปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยทางศิลปะแก่ผู้เรียน
2. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้น
3. เพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่สืบไป
4. เพื่อเป็นการฝึกให้รู้จักทำงานร่วมกับคนหมู่มากได้เป็นอย่างดี
5. เพื่อเป็นการฝึกให้รู้จักกล้าแสดงออก

ดังนั้นพอสรุปได้ว่าความมุ่งหมายของการเรียนการสอนนาฏศิลป์นั้น มุ่งให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์ดังนี้ คือ

1. การทำให้ผู้เรียนเป็นคนร่าเริงแจ่มใส
2. มีความสามัคคีในหมู่คณะ
3. สามารถยึดเป็นอาชีพได้
4. ทำให้รู้จักดนตรีและเพลงต่างๆ
5. ทำให้เกิดความจำและปฏิภาณดี
6. ช่วยสร้างเสริมบุคลิกภาพให้สามารถเคลื่อนไหวร่างกายอย่างสง่างาม
7. ช่วยในการออกกำลังกายได้เป็นอย่างดี
8. ได้รับความรู้ทางนาฏศิลป์

2.3.2 การเตรียมการสอนนาฏศิลป์

บั้งอร อุนเมธางกูล (2542 : 157) ระบุว่า การเตรียมการสอนนาฏศิลป์ในปัจจุบันนี้ต้องยอมรับว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วซึ่งมีผลกระทบต่อถึงการจัด

การศึกษาให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาเป็นระดับการศึกษาที่มีความสำคัญที่ต้องพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับนักเรียนที่มีคุณค่า และเหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคใหม่หรือที่เรียกว่ายุคไร้พรมแดน จึงจำเป็นต้องจัดการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยเฉพาะการสอนของครูครูต้องเปลี่ยนจากการสอน โดยการบอกการบรรยายให้จดจำ มาเป็นเน้นให้นักเรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ รู้จักการวางแผนการทำงาน เป็นผู้ที่ใฝ่หาความรู้ จนเกิดการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช (2545 : 43-45) ระบุว่า การเตรียมการสอนนาฏศิลป์นั้น เมื่อครูผู้สอนเข้าใจเนื้อหาหลักการสอนนาฏศิลป์แล้ว ครูจะต้องเตรียมการสอนเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งการเตรียมการเรียนการสอน คือการจัดทำโครงการสอนและแผนจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการกำหนดแนวดำเนินการในการจัดการเรียนการสอน ให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ทุกจุดประสงค์ ให้มีความเหมาะสมกับเวลาที่กำหนด โดยมุ่งให้รายละเอียดอย่างหยาบ ๆ เกี่ยวกับ เนื้อหา ภาระงานหรือกิจกรรมหลักของผู้เรียน แนวทางการวัดและประเมินผลระหว่างเรียนและจำนวนคาบเวลาในการสอนในแต่ละจุดประสงค์การจัดทำโครงการสอนมีประโยชน์ดังนี้

1. ช่วยอำนวยความสะดวกต่อผู้สอนในการทำแผนการเรียนรู้รายชั่วโมง เนื่องจากโครงการสอนได้กำหนดกรอบงานสอนในภาพรวมไว้หมดแล้ว
2. ช่วยให้ผู้สอนสามารถสอนได้ทันเวลา เต็มเวลาและเต็มหลักสูตรเนื่องจากได้กำหนดแนวปฏิบัติไว้ครอบคลุมทั้งหมด
3. ทำให้ผู้เรียนสามารถมีบทบาทร่วมในการวางแผนการเรียนได้ โดยเพิ่มเติมกิจกรรมหลักหรือเนื้อหาที่ผู้เรียนสนใจไว้ก่อนสอนจริง
4. ผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบภาพรวมของการสอนของครูได้จากโครงการสอนว่าผู้สอนได้กำหนดบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้เรียนไว้มากน้อยแค่ไหน จะได้นำข้อมูลไปปรับปรุงตอนทำแผนการเรียนรู้อย่างละเอียด

ดังนั้นสรุปได้ว่า วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์จะต้องบูรณาการทั้งการร้องการรำ และการฟังดนตรีเข้าไปด้วย ครูผู้สอนต้องมีการเตรียมตัวตั้งแต่การศึกษาหลักสูตรในระดับชั้นที่สอน ศึกษาแนวการสอนนาฏศิลป์จากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การสอนนาฏศิลป์ควรสอนแบบองค์รวมทั้งในเรื่องของจังหวะ การร้องเพลง การฟัง และการรำรำ ครูควรใช้รูปแบบการสอนสาธิตก่อนเป็นส่วนมาก โดยอาจใช้การอภิปราย การใช้บทบาทสมมุติ หรือแบ่งกลุ่มทำ

กิจกรรม โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน ครูวางแผนการเรียนรู้อย่างมีลำดับขั้นตอนซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในกิจกรรม ทั้งการเรียนภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติควบคู่กันไป นอกจากนี้ผู้สอนควรรหาสื่อการเรียนการสอนมาใช้ประกอบการสอน เช่น รูปภาพ วิดีทัศน์ เครื่องบันทึกเสียง แถบบันทึกเสียง วิทยากรบรรยายและเครื่องประกอบจังหวะ

2.3.3 สื่อการเรียนการสอนนาฏศิลป์

อมรา กล้าเจริญ (2531 : 53) ได้ระบุถึง สื่อการเรียนการสอนหมายถึง สิ่งใดก็ตามที่เป็นสื่อนำความรู้ไปสู่ผู้เรียน และให้การเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ได้ อดี สื่อการเรียนการสอนเป็นคำที่นักศึกษปัจจุบันนำมาใช้แทนคำว่า “อุปกรณ์การสอน” ซึ่งหมายถึงวัสดุสิ่งของ ภาพ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนบุคคล สถาบัน สถานที่ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ประกอบการสอนให้บังเกิดผลดี การใช้คำว่า “สื่อการสอน” แทน ทำให้ความหมายกว้างขึ้นในแผนการเรียนรู็ของกรมวิชาการใช้คำว่า สื่อการสอนซึ่ง อมรา กล้าเจริญ กล่าวถึงสื่อการสอนนาฏศิลป์สรุปได้ดังนี้

1. สื่อที่เป็นเอกสารใช้ประกอบการสอนเกี่ยวกับดนตรีและนาฏศิลป์
2. สื่อการเรียนการสอนที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ เช่น
 - 2.1 เครื่องเคาะจังหวะ แบบมาตรฐานต่าง ๆ 1 ชุด ประกอบด้วย กรับ ฉิ่ง รำมะนา กลองเหล็กสามเหลี่ยม โทณ โหม่งเล็ก กระพรวนร้อย ช้อง
 - 2.2 ภาพการแสดงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในแต่ละบทเรียน ภาพเครื่องดนตรีไทย เครื่องดนตรีพื้นเมือง เครื่องดนตรีสากล แผนภูมิเพลงและจังหวะต่าง ๆ
 - 2.3 บัตรคำ หรือบัตรคำประกอบภาพที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในแต่ละบทเรียน
 - 2.4 เทปเพลง เครื่องบันทึกเสียง
 - 2.5 กล่องชุดการสอน (หากผู้สอนทำได้จะช่วยเหลือในการสอนดียิ่งขึ้น)

ดังนั้นสรุปได้ว่า การสอนนาฏศิลป์ที่จะเกิดผลดีและมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความสามารถเรื่องของนาฏศิลป์เป็นอย่างดี รู้และคำนึงถึงหลักการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสามารถของเด็กแต่ละคน และที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ รู้จักใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนได้ดีด้วย สำหรับสื่อที่จะนำมาใช้ในการสอนนาฏศิลป์นั้น ครูผู้สอนควรพิจารณาถึงคุณค่าว่ามีเหมาะสม สามารถช่วยให้เด็กเข้าใจ โน้ตสนับได้ชัดเจน และกรมวิชาการได้กำหนดสื่อการ

เรียนการสอนนาฏศิลป์ เพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียนเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ในกิจกรรมและเป็นสิ่งช่วยให้ครูถ่ายทอดความรู้หรือสื่อสารกับนักเรียนให้เป็นรูปแบบง่ายต่อการเข้าใจในเนื้อหานั้นๆ มีแผนการเรียนรู้อาเซียน แผนภูมิเครื่องแต่งกายละคร ของจริง เทป เครื่องดนตรี วิทยากรภายนอก เครื่องเคาะจังหวะ เครื่องบันทึกเสียง รูปภาพประกอบ วีดิทัศน์ คู่มือ เอกสาร ฯลฯ

3. รำวงมาตรฐาน

3.1 ความหมายนาฏศิลป์

มีหน่วยงานและผู้รู้ได้ให้ความหมายของนาฏศิลป์ไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 438) ได้ให้ความหมายของคำว่า “นาฏศิลป์” ไว้ว่า นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะแห่งการละครหรือการฟ้อนรำ

พาศิ สีสวย (2527 : 6-7) ได้ให้ความหมายของนาฏศิลป์ไว้ว่า นาฏศิลป์หมายถึง ศิลปะในการฟ้อนรำหรือการรู้แบบแผนของการฟ้อนรำ เป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความ ประณีตงดงามมีแบบแผนให้ความบันเทิง โน้มน้าวอารมณ์และความรู้สึกของผู้ชมให้คล้อยตาม ศิลปะประเภทนี้ต้องอาศัยการบรรเลงดนตรีและการขับร้องเข้าร่วมด้วย เพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณค่า ยิ่งขึ้น แต่ความหมายที่เข้าใจกันทั่วไป คือ ศิลปะของการร้องรำทำเพลง

เต็มสิริ บุญยสิงห์ และเจือสตะเวทิน (2526 : 96) ให้ความหมายของนาฏศิลป์ไว้ว่า นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะการละครและฟ้อนรำ

อมร กาถำเจริญ (2542 : 3) ได้ประมวลความหมายของนาฏศิลป์ว่า คือการฟ้อนรำที่ มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นจากธรรมชาติด้วยความประณีตลึกซึ้ง เปรียบพร้อมไปด้วยความวิจิตรบรรจงอัน ละเอียดอ่อน นอกจากหมายถึงการฟ้อนรำ ระบำรำเต้นแล้ว ยังหมายถึงการร้องและบรรเลงด้วย

เรณู โกศินานนท์ (2545 : 1) ให้ความหมายว่า นาฏศิลป์คือการฟ้อนรำที่มนุษย์ ประดิษฐ์ขึ้นแต่ ที่เข้าใจกันทั่วไป คือการร้องรำทำเพลงการให้ความบันเทิงใจอันประกอบด้วย ความโน้มน้าวของอารมณ์และความรู้สึก เป็นศิลปะประเภทต้องอาศัยการบรรเลงดนตรีและการ ขับร้องเข้าร่วมด้วย

สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547 : 13) ให้ความหมายว่า นาฏศิลป์และนาฏศิลป์หมายถึง ศิลปะการฟ้อนรำ ทั้งที่เป็นระบำ รำ เต้น รวมทั้งละครรำ โขน หนังใหญ่ ปัจจุบันมักมีแนวคิดชื่อ ใหม่ให้ดูทันสมัยคือ นาฏกรรม สังคีตศิลป์ วิพิธทัศนา และศิลปะการแสดง ซึ่งมีความหมาย ใกล้เคียงกัน เพราะเป็นคำที่ครอบคลุมศิลปะแห่งการร้อง การรำและการบรรเลงดนตรี

พีรพงศ์ เสนอไสย (2547 : 15) ให้ความหมายว่า นาฏศิลป์ คือศิลปะที่เกิดมาพร้อมๆ กับมนุษย์แต่ครั้งบรรพกาล จากความเชื่อในสิ่งที่ไม่มีความหมาย อำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ จนกระทั่งเกิดเป็นพิธีกรรม วัฒนธรรม และประเพณีในที่สุด สืบทอดกันมาตามลำดับสมัย มนุษย์เรียนรู้และศึกษาในอำนาจลึกลับและความเชื่อของตน พิธีกรรม วัฒนธรรม และประเพณีแต่ละกลุ่มชนปรับเปลี่ยนไปตามกระแสวิวัฒนาการของกาลเวลา ก็เนื่องมาจากการศึกษา ค้นคว้าและทดลอง จนกระทั่งยอมรับและพร้อมจะปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนให้สอดคล้องกับยุคสมัย

จากการศึกษานิยามของนาฏศิลป์ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า นาฏศิลป์หรือนาฏยศิลป์ คือ ศิลปะการแสดงที่มีการเคลื่อนไหวร่างกายที่ประกอบการร้องและดนตรี การให้ความบันเทิงใจ เพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณค่าในศิลปะยิ่งขึ้น รวมถึงการฟ้อน รำ ระบำ โขน และการแสดงละครร่วมด้วย

3.2 รำวงมาตรฐาน

สุจิตต์ วงษ์เทศ (2545 : 1) ในสมัยก่อนนั้นคำว่า “รำวงมาตรฐาน” ยังมิได้มีการใช้กัน มีเพียงคำว่า “รำวง” ต่อมาได้มีการกำหนดทำรำ บพร้อง และดนตรีขึ้นอย่างมีแบบแผนจึงเรียกกันว่า “รำวงมาตรฐาน” เพื่อจะได้ใช้เป็นแบบอย่างต่อไป

สุมิตร เทพวงษ์(2545 : 98) กล่าวว่าช่วงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่าง พ.ศ. 2484-2488 ซึ่งในระยะนี้ญี่ปุ่นได้ยกกองทัพผ่านประเทศไทย เป็นผลให้ฝ่ายสัมพันธมิตรมีการโจมตีทางอากาศอยู่เสมอ จนในที่สุดการมหรสพต่างๆจึงถูกงดไป ต่อมาภายหลัง จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีสมัยนั้น ต้องการจะปลดอบขวัณประชาชนให้คลายจากความหวาดกลัวภัยสงคราม ประกอบกับต้องการที่จะเชิดชูศิลปะการแสดง และรักษาแบบแผนการแสดงนาฏศิลป์ไทย จึงมอบให้กรมศิลปากรปรับปรุงการรำ โขนขึ้น เมื่อพ.ศ. 2487

กาญจนา อินทรสุนานนท์และรุจิ ศรีสมบัติ (2546 : 1)รำวงนั้นแต่เดิมเรียกว่า “รำ โขน”อันเป็นศิลปะที่เกิดจากพื้นบ้านของไทยต่อมาได้มีการกำหนดทำรำ บพร้อง และดนตรีขึ้นอย่างมีแบบแผนจึงเรียกกันว่า “รำวงมาตรฐาน”

โมฬี ศรีแสนรงค์ (2549 : 17)รำวงมาตรฐานเป็นการแสดงที่พัฒนาปรับปรุงมาจากการรำ โขน ซึ่งเป็นรำวงพื้นบ้านของไทยที่ชาวบ้านนิยมเล่นในฤดูหรือเทศกาลต่างๆ อย่างแพร่หลายในสมัยโบราณสืบต่อกันมา

3.2.1 ประวัติความเป็นมารำวงมาตรฐาน

จรรยาวิระวานิช(2526 : 96)กล่าวถึงรำวงมาตรฐานว่า จมื่นมานิตย์นเรศ (เฉลิม เสวตนันท์)หัวหน้ากองการสังคีตกรมศิลปากร แต่งเนื้อร้องขึ้น 4 เพลง ได้แก่ เพลงงามแสงเดือน เพลงชาวไทย เพลงรำชิมารำ และเพลงคืนเดือนหงาย ส่วนอีก 6 เพลง คือ เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ เพลงดอกไม้ของชาติ เพลงหญิงไทยใจงาม เพลงดวงจันทร์ขั้วฟ้า เพลงยอดชายใจหาญ และเพลงบุษานักรบ แต่งโดยท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม และประพันธ์ทำนองโดยอาจารย์มนตรี ตราโมท ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยกรมศิลปากร และครูเอื้อ สุนทรสนาน หัวหน้าวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ ประดิษฐ์ทำรำโดย หม่อมต่วน(ครูสุภลักษณ์ภัทรนาวิก) ครูมัลลีย์ คงประภักดิ์ และครูลมุลยมะคุปต์ โดยนำท่ารำมาจากแม่ท่าในรำแม่บทมากำหนดไว้ในแต่ละเพลงไม่ซ้ำกัน แล้วเรียกว่า “รำวง” แทนคำว่า “รำโทน” ต่อมาภายหลังกรมศิลปากรได้เรียกว่า “รำวงมาตรฐาน”

สรุปได้ว่า รำวงมาตรฐานได้ พัฒนามาจากรำโทน เกิดขึ้นในช่วงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยกรมศิลปากรเป็นผู้ปรับปรุงขึ้นจากนโยบายของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม มีทั้งหมด 10 เพลง 4เพลงแรก ประพันธ์ทำนองโดย จมื่นมานิตย์นเรศ (เฉลิม เสวตนันท์) อีก 6 เพลงหลัง แต่งโดย ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม บรรจุทำนองโดยอาจารย์มนตรี ตราโมท และครูเอื้อ สุนทรสนาน บรรจุทำรำโดย หม่อมต่วน(ครูสุภลักษณ์ภัทรนาวิก) ครูมัลลีย์ คงประภักดิ์ และครูลมุลยมะคุปต์ ครั้งแรกเรียกว่า “รำวง” ต่อมากรมศิลปากรเรียกว่า “รำวงมาตรฐาน”

3.2.2 จุดประสงค์ของรำวงมาตรฐาน

เหตุผลของการปรับปรุงรำโทนมาเป็นรำวงมาตรฐาน โดยรัฐบาลสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม มอบให้กรมศิลปากรดำเนินการนั้น เมื่อวิเคราะห์แล้วมีจุดประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเป็นการรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติเอาไว้
2. เพื่อเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคนไทย ตลอดจนเพื่อนชาวต่างประเทศเข้าด้วยกัน
3. เพื่อเป็นการปลูกปลอบใจประชาชนให้คลายจากความหวาดกลัวภัยสงครามโลกครั้งที่ 2
4. เพื่อเป็นการชดเชยให้ประชาชนมีโอกาสได้รับรื่นรมย์บันเทิงใจ จากการที่มหรสพถูกงดระหว่างสงครามโลก

3.2.3 วิธีการเล่นรำวงมาตรฐาน

เรณู โกศินานนท์ (2528 : 56) ได้อธิบายถึงวิธีการเล่นรำวงมาตรฐาน ไว้ ดังนี้

1. เป็นการเล่นแบบระบำหมู่ กล่าวคือ เป็นการรำคู่ ชาย-หญิง หลาย ๆ คู่
2. จำนวนคู่ที่จะรำขึ้นอยู่กับสถานที่ แต่ไม่ควรจะต่ำกว่า 5 คู่
3. ผู้รำทั้งหมดจะต้องรักษาลีลา ทำรำให้พร้อมเพรียงกัน
4. ทุกคู่ต้องรักษาระเบียบวงเอาไว้ เช่น ระยะต่อคู่ ไม่ชิด ไม่ห่าง ไม่บิดเบี้ยว

หรือวงขาดเป็นช่วง ๆ

5. ก่อนรำทุกเพลง คนตรีจะนำให้ 1 วรรค เพื่อให้ผู้รำเตรียมตัวทั้งทำ เริ่มต้น

พร้อมกัน

6. ก่อนเริ่มรำ เพลงแรก (งามแสงเดือน) ชาย-หญิง แต่ละคู่จะต้องทำความเคารพกันก่อน โดยให้ผู้หญิงยกมือไหว้อยู่ระดับหว่างคิ้ว ผู้ชายรับไหว้มีมืออยู่ระดับอกค้วยท่าที่สุภาพเรียบร้อย

7. ลักษณะวงของรำวง จะรำเป็นคู่ๆ เดินแบบทวนเข็มนาฬิกา ผู้หญิงเยื้องออกนอกวง ผู้ชายเข้าในวง

3.2.4 องค์ประกอบของรำวงมาตรฐาน

มีส่วนประกอบสำคัญดังนี้

1. คนตรี
2. เพลง
3. ผู้แสดง
4. ลักษณะการแต่งกาย
5. ลักษณะท่ารำ
6. โอกาสที่ใช้แสดง

1. คนตรี

ปัจจุบันวงดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงประกอบการแสดงรำวงมี 2 ประเภท คือ วงดนตรีไทย และ วงดนตรีสากล

1.1 วงดนตรีไทย วงดนตรีไทยที่บรรเลงเพลงรำวงที่กรมศิลปากรกำหนดใช้มาก่อนเรียกว่า “วงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์” ซึ่งประกอบด้วยเครื่องดนตรีต่อไปนี้

1.1.1 ระนาดเอก	1.1.6 ระนาดทุ้ม
1.1.2 ซ้องวงใหญ่	1.1.7 - ซ้องวงเล็ก
1.1.3 ซลู่	1.1.8 ซอด้วง
1.1.4 โทนชาตรี	1.1.9 ฉิ่ง
1.1.5 - กรับพวง	1.1.10 โหม่ง

หมายเหตุ: ปัจจุบันนี้จะใช้วงปี่พาทย์เครื่องห้าบรรเลงเป็นมาตรฐาน เพราะ มีจำนวนเครื่องดนตรีน้อยชิ้นกว่า

1.2 วงดนตรีสากล เครื่องดนตรีวงดนตรีสากลบรรเลงเพลงร่ำวง

ประกอบด้วย

1.2.1 คลาริเน็ต	1.2.7 ทรอมโบน
1.2.2 ทรัมเป็ต	1.2.8 ไวโอลิน 1
1.2.3 ไวโอลา	1.2.9 เซลโล
1.2.4 เบส	1.2.10 โทน-ชาตรี
1.2.5 ฉิ่ง	1.2.11 กรับพวง
1.2.6 โหม่ง	

2. เพลงร่ำวงมาตรฐาน

มีทั้งหมด 10 เพลง และบรรจุทำรำไว้ 14ทำรำ ดังนี้

1. เพลงงามแสงเดือน

ทำรำ – สอดสร้อยมาลา

งามแสงเดือนมาเยือนส่องหล้า งามใบหน้าเมื่ออยู่วงรำ(ซ้ำ)

เราเล่นเพื่อสนุกเปลื้องทุกข์วายระกำ

ขอให้เล่นเพื่อนรำ เพื่อสามัคคีเอย

2. เพลงชาวไทย

ทำรำ – ชักแป้งผัดหน้า

ชาวไทยเจ้าเอ๋ย

การที่เราได้เล่นสนุก

เพราะชาติเราได้เสรี

เราจึงควรช่วยชูชาติ

เพื่อความสุขเพิ่มพูน

ขออย่าละเลยในการทำหน้าที่

เปลื้องทุกข์สบายอย่างนี้

มีเอกราชสมบูรณ์

ให้แก่งานเจ็ดจรรยา

ของชาวไทยเราเอย

3. เพลงรำซิมารำ

ทำรำ – สาย

รำซิมารำ	เรียงระบำกันให้สนุก
ยามงานเราทำงานจริงจัง	ไม่ละไม่ทิ้งจะเกิดเชื้ญทุก
ถึงยามว่างเราจึงรำเล่น	ตามเชิงเช่นเพื่อให้สร้างทุกข์
ตามเยี่ยงอย่างตามยุค	เล่นสนุกอย่างวัฒนธรรม
เล่นอะไรให้มีระเบียบ	ให้งามให้เรียบจึงจะคมขำ
มาซิมามาเจ้าเอ๋ยมาฟ้อนรำ	มาเล่นระบำของไทยเราเอ๋ย

4. เพลงคืนเดือนหงาย

ทำรำ – สอดสร้อยมาลาแปลง

ยามกลางคืนเดือนหงาย	เย็นพระพายโบกพลิวปลิวมา
เย็นอะไรก็ไม่เย็นจิต	เท่าเย็นผูกมิตรไม่เมื่อระอา
เย็นร่มธงไทยปกไทยทั่วหล้า	เย็นยี่งน้ำฟ้ามาประพรมเอ๋ย

5. เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ

ทำรำ – แยกเต้าเข้ารังและผาลาเพียงไหล่

ดวงจันทร์วันเพ็ญ	ลอยเด่นอยู่ในนภา
ทรงกลมดัดดี	รัศมีทอแสงงามตา
แสงจันทร์อร่าม	ฉายงามส่องฟ้า
ไม่งามเท่าหน้า	นวลน่องของไย
งามเอ๋ยแสนงาม	งามจริงยอดหญิงชาติไทย
งามวงพักตร์ยิ่งดวงจันทร์จรทศกิริยานี้มนวลละไม	
วากังวาน	อ่อนหวานจับใจ
รูปทรงสมส่วน	ช่วยวนหทัย
สมเป็นดอกไม้	ขวัญใจชาติเอ๋ย

6.เพลงดอกไม้ของชาติ

ทำร่ำ – ร่ายรำ

(สร้อย) ขวัญใจดอกไม้ของชาติ งามวิลาสนวนาฏร่ายรำ

- | | |
|----------------------|---------------------------|
| 1. เหวอองค์อ่อนงาม | ตามแบบนาฏศิลป์ |
| ชี้ชาติไทยเนาวัถัน | เจริญวัฒนธรรม(สร้อย) |
| 2. งานทุกสิ่งสามารถ | สร้างชาติช่วยชาย |
| ดำเนินตามนโยบายผู้ทน | เหนื่อยยากตรากตรำ (สร้อย) |

7.เพลงหญิงไทยใจงาม

ทำร่ำ – พรหมสี่หน้าและยุงพื่อนหาง

- | | |
|----------------------------|-------------------------------------|
| เดือนพราวดาวแววาวระยับ | แสงดาวประดับส่องให้เดือนงามเด่น |
| ดวงหน้าโสภายเพียงเดือนเพ็ญ | คุณความดีที่เห็นเสริมให้เด่นเลิศงาม |
| ขวัญใจหญิงไทยส่งศรีชาติ | รูปงามพิลาสใจกล้าแกจเรื่องนาม |
| เกียรติยศก้องปรากฏทั่วคาม | หญิงไทยใจงามยิ่งเดือนดาวพราวแพรว |

8.เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า

ทำร่ำ – ช้างประสานงาและจันทร์ทรงกลดแปลง

- | | |
|-------------------|-------------------|
| ดวงจันทร์ขวัญฟ้า | ขึ้นชีวาขวัญที่ |
| จันทร์ประจำราตรี | แต่ขวัญที่ประจำใจ |
| ที่เทิดทูนคือชาติ | เอกราชอธิปไตย |
| ถนอมเนบสนิทิน | คือขวัญใจที่เอย |

9.เพลงยอดชายใจหาญ

ทำร่ำ – หญิง ชะนีร่ายไม้

-ชาย จ้อเพลิงกาฬ

- | | |
|-----------------|------------------|
| ไฉ่ยอดชายใจหาญ | ขอสมานไมตรี |
| น้องขอร่วมชีวี | กอร์ปกรณีกิจชาติ |
| แม้สุดยากลำบาก | ไม่ขอเว้นเดินตาม |
| น้องจะสู้พยายาม | ทำเต็มความสามารถ |

10.เพลงบุษานักรบ

ทำร่ำ 1.-หญิง ขัดจางนาง

-ชาย จันทร์ทรงกลด

2.-หญิง ล้อแก้ว

-ชาย ขอแก้ว

น้องรักรักบุษานักรบ ที่มานะที่มานะอดทน
 หนักแสนหนักที่ผจญ เกียรติพี่จรงจบ
 น้องรักรักบุษานักรบ ที่มั่นคงที่มั่นคง กล้าหาญ
 เป็นนักรู้เชี่ยวชาญ สมศักดิ์ชาตินักรบ
 น้องรักรักบุษานักรบ ที่ยันที่ขยันกิจการ
 บากบั่นสร้างหลักฐาน ทำทุกด้านทำทุกด้านครันครบ
 น้องรักรักบุษานักรบ ที่รักชาติที่รักชาติยิ่งชีวิต
 เลือดเนื้อที่พลีอุทิศ ชาตियงอยู่ยงอยู่คู่พิภพ

3.ผู้แสดงร่ำวง

จะใช้ผู้แสดง ชาย-หญิง ร่ำคู่กัน แต่จะต้อง ไม่น้อยกว่า 5 คู่

4. ลักษณะการแต่งกาย

การแต่งกายที่นิยมใช้ในการแสดงร่ำวงมาตรฐาน มี 4 แบบ คือ

4.1 การแต่งกายแบบชาวบ้าน

4.2 การแต่งกายแบบในราชสำนัก

4.3 การแต่งกายแบบสากลนิยม

4.4 การแต่งกายแบบไทยปัจจุบัน

5. ลักษณะทำร่ำ

เป็นทำร่ำที่นำมาจากแม่ทำร่ำในนาฏศิลป์ไทย บรรจुไว้ในแต่ละเพลง ซึ่งจะไม่
 ใช้ทำร่ำให้ปะปนกัน มีทั้งหมด 14 ทำร่ำ บางเพลงจะบรรจुไว้ 2 ทำร่ำ แต่ละเพลงจะมีชื่อทำร่ำเฉพาะ
 ดังนี้

5.1 เพลงงามแสงเดือน ใช้ทำ ร่ำสอดสร้อยมาลา

5.2 เพลงชาวไทย ใช้ทำ ร่ำชักแป้งผัดหน้า

5.3 เพลงรำชิมรำ ใช้ทำ ร่ำส่าย

5.4 เพลงคลื่นเดือนหงาย ใช้ทำ ร่ำสอดสร้อยมาลาแปลง

- 5.5 เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ ใช้ทำ ไร่แขกเต้าเข้ารัง และผาลาเพียงไหล่
- 5.6 เพลงดอกไม้ของชาติ ใช้ทำ ไร่ยั่ว
- 5.7 เพลงหญิงไทยใจงาม ใช้ทำ ไร่พรหมสีหน้า และหญิงพื่อนหาง
- 5.8 เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า ใช้ทำ ไร่ข้างประสานงาและจันทร์ทรงกลดแปลง
- 5.9 เพลงยอดชายใจหาญ ใช้ทำ หญิง-ชะนีร้ายไม้ ชาย-จ้อเพลิงภาพ
- 5.10 เพลงบุษานักรบ ใช้ทำ

รอบที่ 1 หญิง – ขัดจางนาง ชาย – จันทร์ทรงกลด

รอบที่ 2 หญิง – ล้อแก้ว ชาย – ขอแก้ว

6. โอกาสที่ใช้แสดง

ร่างมาตรฐานสามารถนำไปแสดงได้ในโอกาสต่อไปนี้ คือ การแสดงกิจกรรม ชุมชนต่าง ๆ การแสดงเพื่อการศึกษาหรือสาธิตลักษณะแม่ท่าไร่ของนาฏศิลป์ไทย เพราะท่าไร่เหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแสดงชุดอื่น ๆ ก็ได้

สรุปได้ว่า ร่างมาตรฐานได้พัฒนามาจากการแสดงไร่โชนหรือไร่วงพื้นบ้าน เมื่อสมัย หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดย จอมพล ป. พิบูลสงคราม มอบนโยบายให้กรมศิลปากรประดิษฐ์ขึ้น เพลงที่ 1-4 แต่งบทร้องโดย จมื่นมานิตยัณเรศ (นายเฉลิมเสวตนันท์) หัวหน้ากองการสังคีต กรมศิลปากร ส่วนเพลงที่ 5-10 แต่งโดยท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม แต่ละเพลงบรรจุท่าไร่ไม่ซ้ำกัน มีทั้งหมด 10 เพลง และ 14 ท่าไร่ มีวิธีการแสดงเป็นร่างมาตรฐาน ชาย – หญิง ไร่คู่กันเดินเป็นวงกลมก่อนการไร่ต้องทำความเคารพกันก่อนในเพลงที่ 1 ระวังช่องไฟแต่ละคู่ให้ห่างพอดีกัน วงดนตรีที่ใช้มี 2 ชนิด คือ ใช่วงดนตรีไทยหรือวงดนตรีสากลบรรเลง ประกอบการร้อง การไร่ การแต่งกายมีให้เลือก 4 แบบ คือ แบบชาวบ้าน แบบราชสำนัก แบบชุดไทยประยุกต์ และชุดไทยสากล โอกาสที่ใช้แสดงมักนำไปแสดงในงานรื่นเริงทั่วไป

4. แผนการจัดการเรียนรู้

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นภารกิจสำคัญของครู เป็นการเตรียมตัวก่อนสอนทำให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจในการสอน ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับ ความหมาย ความสำคัญ ลักษณะขั้นตอนของการจัดทำ และหลักการวางแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งผลให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ

4.1 ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้
 กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 73) แผนการเรียนรู้คือ ผลการเตรียมการวาง
 แผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่
 คาดหวังรายปี หรือรายภาคมาสร้างหน่วยการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา และกระบวนการเรียนรู้
 โดยเขียนเป็นแผนการเรียนรู้ให้เป็นที่ไปตามศักยภาพของผู้เรียน

วิมลรัตน์ สุบุตรโรจน์ (2542 : 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้
 หมายถึง แบบแผนที่กำหนดการเกิดการเรียนรู้ มีส่วนสำคัญประกอบด้วย จุดประสงค์การ
 เรียนรู้ เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล

กชกร ธิปัตติ (2545 : 25) กล่าวถึงแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ว่า
 แผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กำหนดการหรือแผนในการจัดกิจกรรมการ
 เรียนรู้ที่ครูจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระยะสั้น เช่น แผนการ
 เรียนรู้รายวัน หรือ แผนการเรียนรู้รายสัปดาห์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่สำคัญคือกิจกรรมการ
 เรียนรู้ แผนการเรียนรู้โดยทั่วไปจะประกอบด้วยวิชา ชั้น ชื่อแผน เวลาที่สอน สาระสำคัญ
 จุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์ปลายทาง จุดประสงค์นำทาง เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียน
 การสอน ซึ่งประกอบด้วยขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป สื่อการเรียนรู้ หรือแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้
 ประกอบการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้เป็นสำคัญ

นิคม ชมพุดอง (2545 : 180) กล่าวถึงแผนการจัดการเรียนรู้ว่า แผนการเรียนรู้
 หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนใน
 รายวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนา
 จัดการเรียนการสอนไปสู่การเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครู
 พัฒนาการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

รุจิรี ภู่อาระ (2545 : 11) กล่าวว่า แผนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือ แนวทางในการจัด
 ประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม

ชวลิต ชูกำแพง (2551 : 53) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า
 หมายถึง การวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนล่วงหน้าอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรของ
 ครูผู้สอน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง โดยใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการ
 สอนให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหา เวลา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้
 เป็นไปอย่างเต็มประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของนักการศึกษาสรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้คือแผนการหรือโครงการที่เป็นวิธีดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูได้ใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จุดหมายของหลักสูตรและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยมีส่วนประกอบที่สำคัญ คือ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ วิธีการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ การวัดผล และประเมินผล

4.2 ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอน วิธีเรียนที่มีความหมายยิ่งขึ้น เพราะเป็นการผสมผสานเนื้อหา สาระและจุดประสงค์การเรียนรู้ จากหลักสูตรผสมจิตวิทยาทางการศึกษา นวัตกรรม การวัดผลและประเมินผล ซึ่งมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้หลายท่าน ดังนี้

วัฒนาพร ระบุว่า (2542 : 2) ได้ให้ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ว่าก่อให้เกิดการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิค วิธีการสอน การเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี และจิตวิทยาการเรียนการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ

1. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรเทคนิคการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อ การวัดผลและประเมินผลตลอดจนประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและจำเป็น

2. เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูที่สอนและครูที่สอนแทน นำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจ

3. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลที่จะใช้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

4. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานวิชาการ

กชกร ธิปัตติ (2545 : 25) ได้ให้ความสำคัญของการจัดทำแผนการเรียนรู้ ระบุว่า โดยทั่วไปจะเริ่มจากการวิเคราะห์จุดประสงค์ หรือเป้าหมาย หรือตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียกว่า ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อหรือแหล่งการเรียนรู้และกระบวนการประเมินผล ดังนี้

1. วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยการศึกษาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่กำหนดไว้ในสาระเป็นรายปี หรือรายภาคเพื่อให้สามารถกำหนดได้ว่าผลการเรียนรู้ที่คาดหวังใดจะอยู่ในแผนการเรียนรู้ต่างๆซึ่งต้องครอบคลุมผลการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม

2. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ซึ่งต้องคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้

2.1 สาระการเรียนรู้ควรจัดเรียงลำดับจากง่ายไปหายากและมีความ

ต่อเนื่องกัน

2.2 สาระการเรียนรู้ต้องมีความถูกต้องปฏิบัติได้ นำไปใช้ได้และเป็น

ความรู้ที่ทันสมัย

2.3 สาระการเรียนรู้ต้องมีลำดับความสำคัญเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่าง

กว้างขวาง

2.4 สาระการเรียนรู้ควรได้รับการปรับขยายให้สอดคล้องกับผู้เรียน

สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น

2.5 สาระการเรียนรู้ควรเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่ายและน่าสนใจ

3. วิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงหลักการที่สำคัญคือ

3.1 กำหนดวิธีการนำเข้าสู่บทเรียน

3.2 กำหนดกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนได้ปฏิบัติกระบวนการเรียนรู้ควรจัดทั้งในและนอกชั้นเรียน

4. วิเคราะห์สื่อหรือแหล่งการเรียนรู้โดยคำนึงถึงหลักการที่สำคัญดังนี้

4.1 หลักการด้านประเภทของสื่อ คือ ครูต้องรู้ว่าควรใช้สื่อประเภทใด จึงจะเหมาะสมและสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง หรือไม่ควรเลือกสื่อประเภทใดจึงจะเหมาะสมกับผู้เรียน

4.2 หลักการด้านการใช้สื่อ คือ การเตรียมของครู เช่น มีขั้นตอนใดบ้างครูต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้องและชัดเจน

5. วิเคราะห์กระบวนการประเมินผล ซึ่งมีหลักการดังนี้

5.1 ประเมินผลอย่างสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง หรือ จุดประสงค์และมาตรฐานการเรียนรู้

5.2 ประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย

5.3 ใช้เครื่องมือในการประเมินผลที่น่าเชื่อถือหรือมีความเชื่อมั่น หรือเป็นเครื่องมือที่ได้รับการพัฒนา ปรับปรุงมาหลายครั้งแล้ว

5.4 เป็นการประเมินที่สามารถนำผลมาสรุปและนำไปใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไข พัฒนาและส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญต่อครูผู้สอนเป็นอย่างมาก เพราะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ทำให้ครูทำงานได้อย่างมีระบบ

4.3 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ต่างๆ ดังนี้
ชวลิต ชูกำแพง (2551 : 56) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง/จุดประสงค์การเรียนรู้
2. สาระการเรียนรู้
3. กระบวนการจัดการเรียนรู้
4. การวัดผลและการประเมินผล
5. สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้
6. กิจกรรมเสนอแนะเพิ่มเติม
7. ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร
8. บันทึกผลหลังการใช้แผนการเรียนรู้
9. ภาคผนวก/หมายเหตุ

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2551 : 282) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้หน่วยที่สอนและสาระสำคัญ(ความคิดรวบยอด) ของเรื่อง
2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. สาระการเรียนรู้
4. กิจกรรมการเรียนการสอน
5. สื่อการเรียนการสอน
6. วัดผลประเมินผล

จากการที่มีนักวิชาการกล่าวถึงองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ต้องประกอบด้วย สารการเรียนรู้ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล จึงจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4.4 ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ต่างๆ ดังนี้
 ลำลี รักสุทธิ (2544 : 79) เสนอขั้นตอนการทำแผนการสอนดังนี้

1. ศึกษาเวลาที่จะใช้งานจริงหรือกำหนดปฏิทินงาน โดยเมื่อได้รับทราบว่าจะสอนวิชาใดแล้วต้องศึกษาว่าสอนสัปดาห์ละกี่คาบในหนึ่งภาคเรียนมีกี่สัปดาห์ มีวันหยุดหรือวันที่ใช้กิจกรรมของโรงเรียนเท่าใด เหลือเวลาที่ใช้สอนจริงเท่าใด จดบันทึกไว้

2. ศึกษาหลักสูตรโดยละเอียดในกลุ่มประสบการณ์หรือวิชาที่ทำแผนการสอน เช่น ศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป้าหมายสำคัญของหลักสูตร จุดประสงค์ของกลุ่มประสบการณ์หรือวิชานั้น ศึกษาเนื้อหากิจกรรมเสนอแนะจากคำอธิบายรายวิชาในหลักสูตร คู่มือ หลักสูตร คู่มือการสอน ศึกษาเนื้อหาว่ามีความสัมพันธ์กับวิชาใดบ้าง เพื่อจะได้นำมาบูรณาการ

3. กำหนดโครงสร้างของเนื้อหา สาร จุดประสงค์การสอน ตลอดภาคเรียนของกลุ่มประสบการณ์หรือวิชานั้น โดยใช้จุดประสงค์ในคำอธิบายหลักสูตรเป็นจุดประสงค์ปลายทาง ใช้คำอธิบายเชิงเนื้อหาเป็นกรอบเนื้อหาโดยใช้เอกสารอื่นประกอบด้วย เช่น หนังสือเรียน หนังสืออ้างอิง ข้อมูลทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมในท้องถิ่น มากำหนดเป็นเนื้อหาย่อย

4. กำหนดโครงสร้างของวิชาที่สอน โดยนำจำนวนคาบหรือชั่วโมงสอนที่มีจริงในแต่ละภาคเรียนมากำหนด

5. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่ออุปกรณ์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ของการเรียนรู้ โดยให้บูรณาการกับวิชาอื่น รวมทั้งกำหนดวิธีวัดผลและประเมินผลด้วย ซึ่งอาจจะทำเป็นรายชั่วโมงหรือรายหัวข้อเรื่องก็ได้ โดยให้มีการบูรณาการกับวิชาอื่นด้วย

สุพิน บุญชูวงศ์ (2538 : 120-121) กล่าวว่า iva ในการทำแผนการสอน ครูต้องกำหนดการสอนและตารางสอนก่อนว่า เรื่องที่จะสอนนั้นเรื่องอะไร ใช้เวลาสอนกี่คาบ แล้วศึกษาแผนการสอนของกรมวิชาการ (แม่บท) และคู่มือครูเพื่อศึกษารายละเอียดต่อไป

1. ศึกษาแผนการสอนแม่บท (ของกรมวิชาการ) และปรับแผนการสอน โดยแบ่งหัวข้อของเนื้อหาให้ย่อยลงไปใน การแบ่งหัวข้อของเนื้อหา และการแบ่งย่อยพหุที่จะสอนในแต่ละครั้งซึ่งเวลาที่ใช้ในแต่ละครั้งจะไม่เท่ากันแล้วแต่เนื้อหา และต้องคำนึงถึงการจัดตารางสอนแต่ละโรงเรียน
 2. ศึกษาความคิดรวบยอดทั้งหมดของบทเรียนนั้นหรือเรื่องนั้นให้เข้าใจ
 3. ศึกษาจุดประสงค์ทั้งหลายของบทนั้น เพื่อทำความเข้าใจว่าสอนจบบทนี้แล้วนักเรียนทำอะไรได้บ้าง ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปอย่างไรบ้าง ซึ่งจะเป็นแนวทางในการทดสอบการเรียนรู้ของเด็กด้วย
 4. ศึกษาเนื้อหาและรายละเอียดว่ามีเรื่องอะไรบ้าง สอดคล้องกับความคิดรวบยอดและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เนื้อหาแต่ละเรื่องสอดคล้องกับจุดประสงค์ข้อใด และความคิดรวบยอดข้อใด
 5. ศึกษากิจกรรมการเรียนทั้งหมด ตรวจสอบดูว่ากิจกรรมทั้งหมดแต่ละเรื่องสนองเนื้อหาข้อใด แล้วสามารถสอนตามกิจกรรมนั้นๆ ได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้จะต้องคิดกิจกรรมอะไรมาแทน
 6. ศึกษาสื่อการเรียนทั้งหมดของแต่ละเรื่องว่ามีอะไรบ้าง ตรงกับกิจกรรมหรือเนื้อหาหรือไม่จะจัดหามาได้โดยวิธีอย่างไร แล้วถ้าทำเองจะได้ทันเวลาหรือไม่
 7. ศึกษาการวัดผลและประเมินผล แต่ละครั้งที่สอนว่ามีวิธีการอย่างไร วิธีการเหล่านั้นเหมาะสมกับการจัดเนื้อหาและกิจกรรมที่กล่าวไว้หรือไม่
- สรุปได้ว่า การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นงานสำคัญอย่างยิ่งของครู เพราะการเตรียมการสอนที่สมบูรณ์ จะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง

4.5 หลักการและขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงหลักการและขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ต่าง ๆ ดังนี้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2537 : 211-212) กล่าวว่า การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เป็นงานที่ไม่ยากแต่ผู้ไม่คุ้นเคยจะรู้สึกเป็นภาระหนัก การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ให้ถูกต้องตามหลักการ สิ่งที่ควรเขียนให้ชัดเจนในแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

1. ชื่อเรื่องหรือหัวข้อเรื่องย่อย
2. จำนวนคาบ

- 3.สาระสำคัญ
4. จุดประสงค์การเรียนรู้
5. เนื้อหา
6. กิจกรรมการเรียนการสอน
7. สื่อการเรียนการสอน
8. การวัดประเมินผล

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2551 : 288) ได้กล่าวถึงการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ที่จะสอน
 - 1.1 จุดประสงค์ประจำวิชา
 - 1.2 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
 - 1.3 คำอธิบายรายวิชา
 - 1.4 โครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา
 - 1.5 การวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้
 - 1.6 แผนการจัดการเรียนรู้
2. ศึกษาแนวการสอนของกรมวิชาการ เพื่อ
 - 2.1 ศึกษารายละเอียดสาระการเรียนรู้กับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในแต่ละช่วงชั้นและระดับชั้น ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ เพื่อเพิ่มเติมอีกให้สมบูรณ์
 - 2.2 วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังว่าสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือไม่ ถ้าไม่สอดคล้องควรปรับและนำมาเขียนในแผนการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจนต่อไป
 - 2.3 นำกิจกรรมในแนวการสอนมาพิจารณาประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป
3. ขั้นตอนเขียนแผนการสอน

ขั้นเขียนแผนการสอน เป็นขั้นตอนสำคัญซึ่งผู้เขียนต้องวางแผนอย่างรอบคอบโดยกำหนด จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับเวลา กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริง กำหนดสื่อการสอนและการวัดผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน อย่างไรก็ตาม ควรได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดเน้นของหลักสูตร กล่าวคือ ควรได้จัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการ และ

ใช้กระบวนการต่างๆ เช่นกระบวนการกลุ่ม กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการ 9 ประการ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะ กระบวนการ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ชาลิต ชูกำแพง (2551 : 57) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (จุดประสงค์การเรียนรู้)

เป็นการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปี/รายภาค หรือหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดให้ครบองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน คือความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

2. สารการเรียนรู้ (สาระสำคัญ)

เป็นการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้กับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังด้านความรู้ โดยการวิเคราะห์ในหัวเรื่องต่อไปนี้

- 2.1 เลือกและขยายสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น
- 2.2 ต้องมีความเที่ยงตรง ปฏิบัติได้จริง ทันสมัย และเป็นตัวแทนความรู้
- 2.3 มีความสำคัญในแนวกว้างและลึก น่าสนใจ เรียนรู้จากง่ายไปหายาก มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

3. กระบวนการจัดการเรียนรู้

การวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์ในหัวเรื่องดังต่อไปนี้

- 3.1 เลือกวิธีการนำเข้าสู่บทเรียน
- 3.2 เลือกรูปแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- 3.3 เน้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง
- 3.4 เน้นกิจกรรมที่ปฏิบัติต้องมีทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน และสอดคล้องกับชีวิตประจำวันและชีวิตจริง
- 3.5 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกฝนและถ่ายทอดการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์ใหม่ๆพร้อมทั้งทำให้เกิดความจำระยะยาว
- 3.6 ตรวจสอบความเข้าใจ โดยให้ผู้เรียนสรุป ทั้งส่งเสริมให้เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้และสิ่งที่เรียนต่อไป

4. กระบวนการวัดผลและประเมินผล

ในการวัดผลประเมินผล จะมีหลักการดังนี้

- 4.1 วิธีการวัดผลประเมินผล ต้องสอดคล้องกับผลการเรียนรู้
- 4.2 ใช้วิธีวัดที่หลากหลาย
- 4.3 เลือกใช้เครื่องมือที่มีความเชื่อมั่น
- 4.4 การแปลผลการวัดการประเมินผล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและ

ปรับปรุงการเรียนรู้

5. แหล่งการเรียนรู้

ให้มีการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งในและนอกห้องเรียน จากธรรมชาติ ความงาม ความจริง ความดี จินตนาการ และเครือข่ายต่างๆ

สรุปได้ว่า การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นงานสำคัญอย่างยิ่งของผู้เป็นครู เพราะเป็นการเตรียมการสอนที่สมบูรณ์ ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุผลตาม จุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริงและการจัดการเรียนการสอน ถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำ ให้หลักสูตรพัฒนาขึ้นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องคำนึงหลักในการเลือก และหลักในการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนทั้งนี้ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนอาจจะ ออกแบบด้วยตนเองตามหลักข้างต้น หรืออาจแสวงหา นวัตกรรมที่เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ แนวใหม่ แล้วเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหล่านั้น

4.6 ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีไว้ดังนี้
 อารมณ์ ไชยเที่ยง (2537 : 218-219) กล่าวว่า แผนการสอนที่ดีมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. สอดคล้องกับหลักสูตรและแนวทางการสอนของกรมวิชาการ
 กระทรวงศึกษาธิการ
2. นำไปใช้สอนได้จริงและมีประสิทธิภาพ
3. เขียนอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เหมาะสมกับวัยผู้เรียนและเวลาที่
 กำหนด
4. มีความกระชับชัดเจน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายและเข้าใจได้ตรงกัน
5. มีรายละเอียดมากพอที่ทำให้ผู้อ่านสามารถนำไปใช้สอนได้
6. ทุกหัวข้อในแผนการสอนมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน

สิริพร ทิพย์คง (2545 : 123) ได้กล่าวถึง ลักษณะของแผนการสอนที่ดี จะช่วยให้ การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ ได้ดี ดังนั้น ผู้สอนจึงควรทราบถึงลักษณะของแผนการสอน ที่ดีซึ่งมีดังนี้

1. สอดคล้องกับหลักสูตรและแนวการสอนของกรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ
 2. นำไปใช้สอน ได้จริงและมีประสิทธิภาพ
 3. เขียนอย่างถูกต้องตามหลักวิชา เหมาะสมกับผู้เรียนและเวลาที่กำหนด
 4. มีความกระชับชัดเจน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายและเข้าใจได้ตรงกัน
 5. มีรายละเอียดมากพอที่จะทำให้ผู้อ่านสามารถนำไปใช้ในการสอนได้
 6. ทุกหัวข้อในแผนการสอนมีความสัมพันธ์กัน
 7. เป็นแผนการสอนที่มีกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริมและกระตุ้นให้กิจกรรมที่ผู้เรียนดำเนินการเป็น ไปตามความมุ่งหมาย
 8. เป็นแผนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือทำสำเร็จ ด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือ ปัญหาให้ผู้เรียนคิดแก้หรือหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง
 9. เป็นแผนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหา ได้ในท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุอุปกรณ์สำเร็จรูปราคาสูง
- กล่าวโดยสรุป แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้แนวทางแก่ผู้สอนอย่างชัดเจน โดยจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อ ปฏิบัติการสอนในรายวิชาศิลปะ(นาฏศิลป์) และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูได้ใช้ในการพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ จุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยมี ส่วนประกอบที่สำคัญ คือ สาระสำคัญ ตัวชี้วัด/จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้น ทักษะปฏิบัติ 6 ขั้นตอนการวัดผลและประเมินผลสื่อ/แหล่งการเรียนรู้ ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ ของผู้บริหารและบันทึกผลหลังการใช้แผนการจัดการเรียนรู้

4.7 การหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ทดลองใช้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงเพื่อนำไปสอนจริงให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สมนึก กัทฑิยธนี (2549 : 98-102) ได้ให้ความหมายของเกณฑ์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ คือ

เกณฑ์การหาประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นระดับที่ผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จะพึงพอใจว่า หากแผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพถึงระดับหนึ่งแล้ว แผนการจัดการเรียนรู้นั้นก็มีคุณค่าที่จะนำไปสอนนักเรียน

เกณฑ์การหาประสิทธิภาพ กำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหมายว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนทั้งหมดต่อร้อยละของผลการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมด นั่นคือ E_1/E_2 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

ตัวอย่าง 80/80 หมายความว่า เมื่อเรียนจากแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้เรียนจะสามารถทำแบบฝึกหัดหรืองาน ได้ผลเฉลี่ยร้อยละ 80 และทำการทดสอบหลังเรียน ได้ผลเฉลี่ยร้อยละ 80

การที่จะกำหนดเกณฑ์ E_1/E_2 ให้มีค่าเท่าใดนั้น ให้ผู้สอนเป็นผู้พิจารณาตามความพอใจ โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำมักจะตั้งไว้ 80/80 85/85 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะอาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 เป็นต้น อย่างไรก็ตามไม่ควรตั้งเกณฑ์ไว้ต่ำ เพราะตั้งเกณฑ์ไว้เท่าใดมาก็ได้เท่านั้น

สรุปได้ว่า ในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้นั้นจำเป็นต้องมีการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนั้น มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน และสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

5. ดัชนีประสิทธิผล

5.1 ความหมายของดัชนีประสิทธิผล

เผชิญ กิจระการ (2544 : 6) กล่าวว่าดัชนีประสิทธิผลคือค่าความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและคะแนนการทดสอบหลังเรียนหรือเป็นการทดสอบความแตกต่างเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

เผชิญ กิจระการและสมนึก ภัททิยธนี (2545 : 30) กล่าวว่าดัชนีประสิทธิผลหมายถึงตัวเลขที่แสดงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนโดยเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนจากการทดสอบหลังเรียนและคะแนนเต็มหรือคะแนนสูงสุดกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน

5.2 ลักษณะของดัชนีประสิทธิผล

ดัชนีประสิทธิผลจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงขอบเขตและประสิทธิภาพสูงสุดของสื่อหรือการสอนการประเมินสื่อการเรียนการสอนมักจะดูถึงประสิทธิผลทางด้านการสอนและการประเมินสื่ออื่นๆซึ่งตามปกติเป็นการประเมินถึงความแตกต่างของค่าคะแนน 2 ลักษณะคือความแตกต่างของค่าคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียนหรือทดสอบถึงความแตกต่างเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

5.3 วิธีการหาค่าดัชนีประสิทธิผล

กูดแมนและชไนเดอร์ (Goodman, Fletcher and Schneider. 1980 : 30;อ้างอิงมาจากเผชิญกิจระการ. 2542 : 3) กล่าวว่าค่าดัชนีประสิทธิผลหาได้จาก

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมคะแนนทดสอบหลังเรียน} - \text{ผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}{(\text{คะแนนเต็ม} \times \text{จำนวนนักเรียน}) - \text{ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}$$

สรุปได้ว่าการหาค่าดัชนีประสิทธิผลครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความก้าวหน้าในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติเรื่อง รวบรวมมาตรฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่1ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยใช้สูตรของกูดแมนและชไนเดอร์สาเหตุที่ใช้วิธีนี้เพราะข้อมูลที่นำมาใช้ในการคำนวณตามสูตรมาจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

6. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวกับความพึงพอใจไว้ ดังนี้

6.1 ความหมายของความพึงพอใจ

มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ ดังนี้

มาลินี จุฑะรพ (2537 : 138) แรงจูงใจหรือความพึงพอใจ หมายถึง การกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามความต้องการ

ประสาธ อิศรปริศา (2538 : 334) ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า หมายถึง พลังทางจิตใจซึ่งเป็นภาวะที่กระตุ้น กำหนดทิศทาง และคงสภาพพฤติกรรมเพื่อบรรลุจุดประสงค์หรือเป้าหมาย แรงจูงใจที่ปรากฏมักเป็นส่วนร่วมระหว่างคุณลักษณะ และภาวะเหตุการณ์แวดล้อม โดยทั่วไปแรงจูงใจของผู้เรียนแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แรงจูงใจภายนอก และแรงจูงใจภายใน

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2539 : 132) กล่าวถึงความพึงพอใจว่า หมายถึง พฤติกรรมที่สนองความต้องการของมนุษย์ และเป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

สุชา จันทร์เอม (2547 : 17) กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึง พฤติกรรมที่ถูกกระตุ้นโดยแรงขับของแต่ละคน และมีแนวโน้มมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

ก๊อต (Good.1973 : 161) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพที่ระดับความพึงพอใจที่เป็นผลมาจากความสนใจ และเจตคติของคนที่มีผลต่องาน

แอปเปิลไวท์ (Applewhite.1976 :6) ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกส่วนตัวของบุคคลในการปฏิบัติงาน ซึ่งรวมไปถึงความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้วยการมีความสุขที่ทำงานร่วมกับคนอื่นที่เข้ากัน

จากความหมายของความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติ ความชอบหรือไม่ชอบที่มีต่อสิ่งเร้าในด้านต่างๆ ของบุคคลนั้นๆ ความรู้สึกพึงพอใจเกิดขึ้นเมื่อได้รับสิ่งที่ตนต้องการหรือเป็นไปตามเป้าหมายที่ตนต้องการ

6.2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ

มีปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อการทำงาน ได้แก่

วัลยา บุตรดี (2531 : 12) ได้กล่าวถึงสิ่งจูงใจที่เป็นเครื่องมือกระตุ้น เพื่อให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ (Material Inducement) สิ่งเหล่านี้ ได้แก่ สภาพทางกาย ที่มีให้แก่ผู้ปฏิบัติ เงินทอง สิ่งของ และสิ่งจูงใจที่ไม่ใช่วัตถุ (Personal Non-Material Opportunities) เช่น อำนาจ เกียรติภูมิ การใช้สิทธิพิเศษมากกว่าคนอื่น

2. สภาพทางกายภาพที่พึงปรารถนา (Desirable Physical Condition) หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสุขในการทำงาน เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกในสำนักงาน ความพร้อมของเครื่องมือ

3. ผลประโยชน์ทางอุดมคติ (Ideal Benefactions) หมายถึง การสนองความต้องการด้านความภูมิใจที่ได้แสดงฝีมือ การแสดงความภักดีต่อองค์กรของตน

4. ความดึงดูดใจทางสังคม (Associational Attractiveness) หมายถึง การมีความสัมพันธ์ของบุคคลในหน่วยงาน การอยู่ร่วมกัน ความมั่นคงของสังคมจะเป็นหลักประกันในการทำงาน

5. การปรับทัศนคติและสภาพของงานให้เหมาะสมกับบุคคล (Adaptation of condition to Habitual Method and Attitudes) คือการปรับปรุงตำแหน่งให้เหมาะสมให้สอดคล้องกันระหว่างงานกับคน

6. โอกาสในการมีส่วนร่วมในกรทำงาน (Opportunity of Enlarged Participation) คือ เปิดโอกาสให้บุคคลมีส่วนร่วมในการทำงาน จะทำให้เขาเป็นผู้มีความสำคัญในหน่วยงาน ทำให้บุคคลมีกำลังใจในการทำงานมากขึ้น

6.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

มีผู้ทำการศึกษาค้นคว้าจนเกิดแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานไว้ดังนี้

มาสโลว์ (Maslow, 1970 : 69-80) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ ซึ่งนับเป็นทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ซึ่งตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่ว่า “มนุษย์เรามีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ความต้องการสิ่งนั้นอื่น ๆ ก็จะเกิดขึ้นมาอีก”

แมคเคลแลนด์ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543 : 227-229) นักจิตวิทยาชาวอเมริกาได้กล่าวถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความต้องการที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จถือว่าเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ และมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของตนเอง เขาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับพื้นฐานทางวัฒนธรรมทางสังคม และการอบรมเลี้ยงดู รวมทั้งผลของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีต่อสังคม วัฒนธรรมที่เน้นความสำเร็จคือที่มาของ

สังคมที่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมในสังคมเห็นความสำเร็จจะทำให้พ่อแม่
อบรมเลี้ยงดูลูกตัวเอง ฝึกให้เด็กช่วยตัวเอง ฝึกการคิดแก้ปัญหาและให้การเสริมแรงพฤติกรรม
ที่มุ่งความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน การอบรมเลี้ยงดูดังกล่าวจะพัฒนาให้เด็กเติบโต
เป็นคนที่ต้องการความสำเร็จในการเรียนการทำงาน การอบรมเลี้ยงดูดังกล่าวจะพัฒนาให้เด็ก
เติบโตเป็นคนที่ต้องการความสำเร็จมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

ลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความกล้า กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญกับความสำเร็จหรือ
ความล้มเหลว
2. มีความมุ่งมั่นพยายาม ชอบทำที่ท้าทายความคิดและความสามารถ
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง รู้หน้าที่และภารกิจ
ของตน
4. มีความรอบรู้ในการตัดสินใจและติดตามผลการตัดสินใจของตนเอง
5. มีความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้าที่เหมาะสม
6. มีความสามารถที่จะเลือกทำงานที่จะประสบความสำเร็จได้มากและด้วย
ความสามารถที่มีอยู่

แมคเคลเลนด์ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่
มีค่อนข้างสูง การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงในตัวของเด็ก
อย่างมาก โดยเฉพาะครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบทางสายกลาง ไม่เข้มงวดเด็กเกินไป ไม่ตามใจเด็ก
เกินไป เขายังเชื่อว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นสิ่งที่เรียนรู้ และพัฒนาขึ้นได้ในตัวของเด็กและ
บุคคล โดยการจัดโปรแกรมการเรียน การฝึกอบรมที่เน้นการเปลี่ยนแปลง เจตคติ พฤติกรรม
บุคลิกภาพ กระบวนการฝึกอบรมเพื่อเรียนรู้และพัฒนาแรงจูงใจ มีดังนี้

1. สร้างความเชื่อให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายร่วมกัน เมื่อผ่านการฝึกอบรมมาแล้ว
จะเปลี่ยนเจตคติ และพฤติกรรมให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยงานที่ใช้การอบรมนั้น
จะต้องพยายามสร้างความสำเร็จเป็นขั้นๆ ไปในการทำงานควรตั้งเป้าหมายเป็นขั้นตอน และ
พยายามทำงานแต่ละขั้นให้สำเร็จก็จะมีกำลังใจที่จะเรียนมากขึ้น
2. ให้ผู้เรียนเห็นว่า ในสังคมที่บุคคลตัวอย่างที่เขาทำงานดีหรือที่เขาประสบความสำเร็จ
มนุษย์เราชอบเลียนแบบ มีความพยายามอยู่แล้วและไม่ต้องการด้อยกว่าคนอื่น
ดังนั้น ถ้านักเรียนได้ตัวอย่างที่ดีสามารถยึดถือเป็นแบบอย่างเขาจะสร้างกำลังใจในการเรียน
และการทำงาน

3. แสดงให้ผู้เรียนเห็นว่า สังคมของเรามีความต้องการคนที่มีความตั้งใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง การที่มีลักษณะเช่นนั้น จะต้องนิสัยที่ดีในการเรียนในการทำงาน สร้างภาพพจน์ให้กับตนเอง สำนวญจุดบกพร่องในการทำงานของเรา และตั้งใจแน่วแน่ว่าจะปรับปรุงความรับผิดชอบ ความวินัยในตนเอง จัดตารางการทำงานอย่างมีระเบียบ

4. พยายามควบคุมความอ่อนแอและทอดลอย ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความสำเร็จ ผู้มีชื่อเสียงของโลกประสบความสำเร็จเพราะเขาเป็นคนมุ่งมั่นอดทนและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค นอกจากนี้บรรยากาศของการเรียนรู้ควรจะทำให้ผู้เรียน รู้สึก อบอุ่น เป็นมิตร ไม่เคร่งเครียดและวิตกกังวลจนเกินไป

สก๊อตต์ (Scott. 1970 : 124) ได้เสนอความคิดในเรื่องการจูงใจให้เกิดความพึงพอใจต่อการทำงานที่จะให้ผลในเชิงปฏิบัติ มีลักษณะดังนี้

1. งานควรมีส่วนสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว และมีความหมายสำหรับผู้ทำ

2. งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จได้ โดยใช้กระบวนการทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

3. เพื่อให้ได้ผลในการสร้างแรงจูงใจภายในเป้าหมายของงาน จะต้องมิลักษณะดังนี้

3.1 คนทำงานมีส่วนในการตั้งเป้าหมาย

3.2 ผู้ปฏิบัติได้รับทราบผลสำเร็จในการทำงานโดยตรง

3.3 งานนั้นสามารถทำให้สำเร็จได้

จากแนวคิดของสก๊อต (Scott) สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ สรุปแนวทางในการปฏิบัติได้ ดังนี้

1. ศึกษาความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน และระดับความสามารถหรือพัฒนาการตามวัยของผู้เรียน

2. วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการ และมีการประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ

3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมและกำหนดเป้าหมายในการทำงานสะท้อนผลงานและการทำงานร่วมกันได้

6.4 การวัดความพึงพอใจ

ในการวัดความพึงพอใจนั้น ได้มีผู้ให้แนวคิดไว้ ดังนี้

เผชิญ กิจระการ (2542 : 7) ได้กล่าวถึงแนวคิดของแฮทฟิลด์ และฮิวแมน (Hayfield and Human) ที่ได้พัฒนาแนวคิดของนักวิจัยต่างๆ มาเป็นเครื่องมือวัดความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงาน พบว่า องค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจ ประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 ประการ คือ

ตัวแปรที่ 1 องค์ประกอบที่เกี่ยวกับงานที่ทำในปัจจุบัน แบ่งเป็น

1. ความตื่นเต้น / น่าเบื่อ
2. ความสนุกสนาน / ความไม่สนุกสนาน
3. สภาพโล่ง / สภาพสลับ
4. ความท้าทาย / ไม่ท้าทาย
5. ความพอใจ / ไม่พอใจ

ตัวแปรที่ 2 องค์ประกอบด้านค่าจ้าง ประกอบด้วย

1. ถือเป็นรางวัล / ไม่เป็นรางวัล
2. มาก / น้อย
3. ยุติธรรม / ไม่ยุติธรรม
4. เป็นทางบวก / เป็นทางลบ

ตัวแปรที่ 3 องค์ประกอบด้านการเลื่อนตำแหน่ง ประกอบด้วย

1. ยุติธรรม / ไม่ยุติธรรม
2. เชื่อถือได้ / เชื่อถือไม่ได้
3. เป็นเชิงบวก / เป็นเชิงลบ
4. เป็นเหตุเป็นผล / ไม่เป็นเหตุเป็นผล

ตัวแปรที่ 4 องค์ประกอบทางด้านนิเทศ / ผู้บังคับบัญชา ประกอบด้วย

1. อยู่ใกล้ / อยู่ไกล
2. ยุติธรรมแบบจริง / ยุติธรรมแบบไม่จริง
3. เป็นมิตร / ค่อนข้าง ไม่เป็นมิตร
4. เหมาะสมทางคุณสมบัตินี้ / ไม่เหมาะสมทางคุณสมบัตินี้

ตัวแปรที่ 5 องค์ประกอบทางด้านเพื่อนร่วมงาน ประกอบด้วย

1. เป็นระเบียบเรียบร้อย / ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย

2. จงรักภักดีต่อสถานที่ทำงาน / ไม่จงรักภักดีต่อที่ทำงานและเพื่อนร่วมงาน
3. สนุกสนานร่าเริง / ไม่สนุกสนานร่าเริง
4. ดูน่าสนใจ เอาจริงเอาจัง / ดูเหนื่อยหน่าย

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2544 : 137) ได้กล่าวถึงเรื่องเกี่ยวกับการวัดความพึงพอใจ ไว้ว่า การวัดความพึงพอใจ เป็นการวัดด้านทัศนคติ หรือเจตคติที่เป็นนามธรรม เป็นการแสดงออกที่ค่อนข้างซับซ้อนยากที่จะวัดได้โดยตรง ดังนั้น การวัดความพึงพอใจจึงใช้การวัดโดยอ้อมด้วยการวัดความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นแทน แต่การวัดความพึงพอใจมีขอบเขตจำกัด คือการวัดจะเกิดความคลาดเคลื่อนได้ตลอดเวลาที่วัด ถ้าบุคคลแสดงความคิดเห็นไม่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงซึ่งความคลาดเคลื่อน ดังกล่าวย่อมเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดาของการวัดต่างๆไป

สรุป ได้ว่า ความพึงพอใจในการเรียน และผลการเรียน จะมีความสัมพันธ์กันทางบวกทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความสมบูรณ์ของการเรียน นั่นคือสิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ รวบรวมไว้ ดังนี้

7.1 งานวิจัยในประเทศ

สมาพร มีเนตรทิพย์ (2547 : 115-127) ได้วิจัยการพัฒนาชุดการสอน เรื่อง นาฏศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดป่าพุกอง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 33 คน พบว่า 1) นักเรียน ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ และผู้สอนนาฏศิลป์ต้องการให้มีการพัฒนาชุดการสอนที่ผู้เรียนร่วมกันศึกษาแบบกิจกรรมกลุ่ม เนื้อหาครอบคลุมนาฏศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ไทย มีกิจกรรมที่หลากหลายไม่น่าเบื่อ มีสื่อประกอบชุดการสอนพร้อมทั้งให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง 2) ชุดการสอนประกอบด้วย คู่มือครู คู่มือนักเรียน และสื่อประกอบชุดการสอน ชุดการสอนมี 2 ชุด คือ 1) นาฏศัพท์ 2) ภาษาทำนาฏศิลป์ไทย และชุดการสอนมีประสิทธิภาพ 83.43/83.643) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นักเรียนสามารถปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ได้ถูกต้องสวยงาม และนักเรียนมีความคิดเห็นว่าชุดการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

รุจิราภรณ์ เหลาหวอด (2549 : 38-42) ได้วิจัยเรื่อง ผลการใช้วีซีดีฝึกทำรำพื้นฐานทางนาฏศิลป์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีศรีบำรุง จำนวน 31 คน พบว่า 1) ประสิทธิภาพของวีซีดี เรื่อง การเรียนรู้โดยใช้วีซีดีฝึกทำรำพื้นฐานทางนาฏศิลป์ไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่า 91.75/91.15 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2) การเรียนรู้ที่เรียนด้วยวีซีดีฝึกทำรำพื้นฐานทางนาฏศิลป์ไทย ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีความสามารถในการรำพื้นฐานทางนาฏศิลป์ไทย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ที่เป็นเช่นนี้เพราะการเรียนรู้ด้วยวีซีดี เป็นสื่อการสอนที่แตกต่างจากการสอนโดยอาจารย์ตามปกติ ผู้เรียนจึงให้ความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้นกว่าการสอนแบบปกติ

วัลลิกา วัฒนวันยู (2549 : 59-62) ได้วิจัยการสร้างบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง ภาษาท่ากลุ่มสาระนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดดาวคณอง สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 36 คน พบว่า 1) ประสิทธิภาพของบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง ภาษาท่า สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 80.56/86.8 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) คะแนนหลังเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง ภาษาท่าของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง ภาษาท่า อยู่ในระดับพอใจมาก

อภิณหพร แม่นวิเศษพงศ์ (2549 : 104-110) ได้วิจัยการพัฒนาชุดการสอน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ไทย โดยการเน้นกระบวนการปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ (กัลยาณราษฎร์) จำนวน 30 คน พบว่า ชุดการสอน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยเน้นกระบวนการปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพ 85.34/89.93 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้และผลการศึกษาเจตคติต่อนาฏศิลป์ไทยภายหลังการเรียนด้วยชุดสอนนักเรียนมีเจตคติต่อนาฏศิลป์อยู่ในระดับมากที่สุด

วีรวรรณ โขนงนุช (2551 : 114 -117) ได้วิจัยการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เขียนลายสังคโลก โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเมืองเกลียง อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน 32 คน พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการเขียนลายสังคโลก โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติ

ของเดวิส มีประสิทธิภาพ 82.38/87.50 ความพึงพอใจของนักเรียนมีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส โดยรวมอยู่ในระดับมาก

กาญจนา นราศรี (2552 : 82 -93) ได้วิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ที่มีต่อความสามารถในการแสดงท่าทางประกอบเพลงในสาระนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนรัตนบัณฑิตวิทยาลัย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 35 คน พบว่า 1) ผลการเรียนรู้ของสาระนาฏศิลป์ของนักเรียนที่เรียน โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ 2) อัตราพัฒนาทางด้านทักษะในการแสดงท่าทางประกอบเพลง โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ระหว่างเรียนของนักเรียนมีอัตราสูงขึ้นเฉลี่ย 2.90 คะแนนต่อครั้งจากคะแนนเต็ม 20คะแนน3) นักเรียนมีกระบวนการทำงานกลุ่ม โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับดี 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก

ชุติกานุจน์ รุ่งเรือง (2552 : 71-75) ได้เปรียบเทียบความรู้ ทักษะปฏิบัติ และความคิดสร้างสรรค์วิชานาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6 โรงเรียนวัดโคกโพธิ์ อำเภอบุขยี่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน68 คน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีความรู้หลังทดลองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีทักษะปฏิบัติสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 3) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

เพียงเพ็ชร คมขำ (2552 : 95-96) ได้วิจัยการสร้างชุดการสอนนาฏศิลป์ไทย เพื่อเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยเน้นทักษะปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี จำนวน 20 คน พบว่า ชุดการสอนนาฏศิลป์ไทย เพื่อเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยเน้นทักษะปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 97.30/90.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนด้วยชุดการสอน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีเจตคติต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ชุดการสอนนาฏศิลป์ไทย เพื่อเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยเน้นทักษะปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด

ชเจนศักดิ์ ไตรธิเลน (2553 : 89- 93) ได้วิจัยการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ เรื่องการใช้อุปกรณ์และการต่อวงจรไฟฟ้า

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเต่า
งอยพัฒนศึกษา จำนวน 21 คน พบว่า 1) ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้
รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ มีประสิทธิภาพ 84.74/88.41 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80
ที่กำหนดไว้ 2) ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะปฏิบัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วย
กิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ พบว่าคะแนนหลัง
เรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ .013) ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้
ความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการ
เรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติ
ที่ระดับ .014) นักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการเรียน
การสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

สมจิตร ศรีหาวงษ์ (2553 : 95-96) ได้วิจัยเรื่อง ผลการพัฒนาความสามารถด้านการ
วาดภาพระบายสีด้วยการจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของฮาร์โรว์ (Harrow)
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเล็งถ่อน โนนสมบูรณ์
อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน พบว่า 1) การจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะปฏิบัติ
ตามแนวคิดของ ฮาร์โรว์ (Harrow) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.79/82.112) ดังนั้นประสิทธิภาพของ
การจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของฮาร์โรว์ (Harrow) มีค่าเท่ากับ 0.68553)
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการเน้นทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของฮาร์โรว์ (Harrow)
มีความพึงพอใจในระดับมาก

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Alison M. Rhodes, Ed.M. (2006) ได้ศึกษาความแตกต่างกันระหว่าง

สถาบันการศึกษา โดยใช้ศิลปะปฏิบัติร่วมกัน ในการเรียนการสอนเต้นรำ พบว่า การรวมศิลปะ
ปฏิบัติ 2 อย่างเข้าด้วยกันเป็นการเติมเต็มและเพิ่มความท้าทาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจข้อเท็จจริงที่
ลึกซึ้งได้มากกว่าการใช้ศิลปะปฏิบัติเดียว

Julie A. Brodie, M.F.A., and Elin E. Lobel, Ph.D., C.M.A. (2008) ได้ศึกษาระบบ
การมองเห็นและอารมณ์อื่น ๆ ของการเรียนการสอนเต้นรำ ภาคปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการ
ค้นหาและการแก้ไขข้อผิดพลาด และยกระดับของการปฏิบัติระดับของเทคนิคต่างๆ การสะท้อน
ถึงความรับรู้ต่อองค์ประกอบของการฝึกฝนนี้ โดยสำรวจ เป้าหมายในการปฏิบัติ ความสามารถ
รับรู้การเคลื่อนไหว และการรับรู้สภาวะแวดล้อม มโนภาพของผลย้อนกลับและเทคนิคในการทำ
ให้มองเห็นภาพ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ ทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการปฏิบัติด้วยตนเอง อย่างเป็นระบบ ช่วยจัดปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชานาฏศิลป์ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตได้



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY